

Uudenmaan TE-keskus
Maaseutuosasto
Rahoitusyksikkö

**MAASEUDUN ALUEELLISET KEHITTÄMISTOIMENPITEET
UUDENMAAN TE-KESKUKSEN ALUEELLA
OHJELMAKAUDELLA 2007-2013**

Hyväksytty maaseutujaostoissa 31.8.2006

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	4
2. OHJELMA-ALUE	6
2.1. ALUEEN KUVAUS JA NYKYTILA-ANALYYSI.....	6
2.1.1. Swot- analyysi.....	6
2.2. EDELLISEN OHJELMAKAUDEN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	10
3. UUDENMAAN ALUEELLINEN MAASEUTUSTRATEGIA 2007 – 2013.....	18
3.1. VISIO 19	
3.2. STRATEGISET PÄÄMÄÄRÄT, TAVOITTEET, TOIMENPITEET JA INDIKAATTORIT	19
3.2.1. Strategiset päämäärät.....	19
3.2.2. Tavoitteet	19
3.2.2.1 Maa- ja metsätalouden kilpailukyyn parantaminen.....	19
3.2.2.2 Ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen	20
3.2.2.3 Maaseutualueiden elämänlaatu ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen.....	20
3.2.2.4 LEADER -toimintatapa.....	20
3.2.3. Toimenpiteet	21
3.2.4. Indikaattorit	21
3.3. OHJELMAN TOIMEENPANON PERIAATTEET.....	21
4. TOIMINTALINJAT JA ALUEELLISET TOIMENPITEET	23
4.1. TOIMINTALINJA 1: MAA- JA METSÄTALOUDEN KILPAILUKYVYN PARANTAMINEN.....	23
4.2. TOIMINTALINJA 2: YMPÄRISTÖN JA MAASEUDUN TILAN PARANTAMINEN	23
4.3. TOIMINTALINJA 3: MAASEUTUALUEIDEN ELÄMÄNLAATU JA MAASEUDUN ELINKEINOELÄMÄN MONIPUOLISTAMINEN.....	24
4.4. LINJA 4: LEADER-TOIMINTATAPA.....	26
4.5. LEADER-TOIMINTATAVAN MUKAISET TOIMET LINJOISSA 1, 2 JA 3	26
4.5.1. Toimenpiteet linjassa 1: Maa- ja metsätalouden kilpailukyky.....	26
4.5.2. Toimenpiteet linjassa 2: Ympäristön ja maan hoito	26
4.5.3. Toimenpiteet linjassa 3: Maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen ja maaseutualueiden elämänlaatu.....	27
4.6. TUKITASO.....	27
4.7. RAHOITUKSEN KOHDENTAMINEN	27
4.8. MAHDOLLISET KANSALLISET TOIMENPITEET JA NIIDEN KUVAUKSET	27
5. ALUEEN OHJELMIEN YHTEENSOVITUS JA TYÖNJAKO.....	27
6. RAHOITUS	28
6.1. ALUEELLISTEN SIDONTOJEN VUOSITTAINEN KOHDENTUMINEN.....	28
6.2. JULKISEN RAHOITUKSEN ALUEELLINEN JAKAUTUMINEN TOIMINTALINJOITTAIN JA TOIMENPITEITTÄIN UUDENMAAN ALUEELLA 2007-2013	28
6.3. ARVIO ALUEELLISEN OHJELMAN KOKONAISRAHOITUKSESTA TOIMENPITEITTÄIN (ALUSTAVA).....	28
6.4. ARVIO TEKNISEN TUEN RAHOITUSTARPEESTA	28
6.5. ALUSTAVA ARVIO KEHITTÄMISTOIMENPITEIDEN RAHOITUSTARPEESTA.....	29
7. ALUEELLINEN VALMISTELU	29
7.1. JULKISUUS	29
7.2. ALUEELLISEN YHTEISTYÖN OSALLISTUJAT	29
7.3. ALUEELLISEN VALMISTELUN ORGANISOINTI.....	30
7.4. OHJELMAN ALUEELLINEN TOIMEENPANO JA PÄÄTÖKSENTEKO	30
8. KÄSITTEITÄ JA LISÄTIETOJA	31
9. LIITTEET JA VIITTAUKSET	33
9.1. LIITTEET.....	33
9.1.1. Liite 1. Julkaisu ”Uudenmaan maaseutuyritysstrategia vuoteen 2012”.....	33
9.1.2. Liite 2. ”Esimerkkejä maaseutujaostoissa linjattavista asioista yritystukien kohdentamisessa ohjelmakaudella 2007 - 2013 (luonnos)”	33
9.1.3. Liite 3. ”Kuntakartta ”Uudenmaan kuntien työpaikkarakenne vuonna 2003, maa- ja metsätalouden osuus”	33

	3
9.1.4. Liite 4. "Kuntakartta "Maaseututyypit ohjelmakaudella 2000-2006"	33
9.1.5. Liite 5. "Kuntakartta " Suomen maaseututyypit 2006, ohjelmakausi 2007-2013"	33
9.1.6. Liite 6. "Julkisen rahoituksen alueellinen jakautuminen toimintalinjoittain ja toimenpiteittäin Uudenmaan alueella 2007-2013 (alustava)"	33
9.1.7. Liite 7. "Arvio alueellisen ohjelman kokonaisrahoituksesta toimenpiteittäin (alustava)"	33
9.1.8. Liite 8. "Uudenmaan alueellisessa maaseudunkehittämissuunnitelmassa mukana olevat rahoitusyksikön kautta rahoitettavat toimenpiteet, käytettävät tukimuodot ja enimmäistukitasot" (ALUSTAVA)	33
9.1.9. Liite 9. Häme-Uudenmaan Metsäohjelma 2006 – 2010	33
9.1.10. Liite 10. Kustens regionala skogprogram 2006 – 2010	33
9.1.11. Liite 11. Uudenmaan maaseutuohjelman indikaattorit	33
9.2. VIITTAUKSET	33

1. JOHDANTO

Tämä asiakirja on maa- ja metsätalousministeriön edellyttämä (kirje 11.5.2005 dnro 5571/541/2004) alueellinen ohjelma, jonka valmisteluvastuu on ollut Uudenmaan TE-keskuksen maaseutuosastolla. Tässä ohjelmassa keskitytään pääasiassa maaseutuosaston toimeenpanovastuulla olevien asioiden käsittelyyn, ja toimenpidetason tietojen osalta pidättäytytään maaseutuosaston rahoitusyksikön toimintasektorilla. Ohjelmassa pyritään välttämään jo olemassa olevan kirjallisen materiaalin sisällön toistamista, ja siksi tekstissä on useita viittauksia muihin asiakirjoihin.

Ohjelman pääpaino on alueellisen toimeenpanon menetelmällisessä konkreettisuudessa ja selkeydessä. Ohjelmakauden 2000 - 2006 kokemukset ovat osoittaneet, että sekä hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa, että valintamenettelyssä on merkittäviä kehittämistarpeita. Parannettavaa on esimerkiksi hankesuunnitelmien realistisuudessa ja toimenpiteiden yhteensovittamisessa muuhun alueella käynnissä olevaan kehittämistoimintaan. Hankkeiden valintamenettelyn osalta kehittämistarpeita on mm. valintakriteerien selkeydessä ja avoimuudessa, tukikelpoisten toimenpiteiden määrittelyssä, sekä tuen kohdentamisperiaatteissa.

Koska ohjelman sisältö painottuu maaseutuosaston toimeenpanovastuulla oleviin asioihin, on ohjelman valmistelussa myös edellisen ohjelmakauden kokemusten perusteella järkevintä edetä maaseutuosaston, maaseutujaostojen ja paikallisten toimintaryhmien tiiviillä yhteistyöllä. Koska Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan maaseutujaostoissa on kattava edustus maaseudun kehittämisen avaintahoista, kantavat maaseutujaostot päävastuun ohjelman sisällön käsittelystä. Sitä puoltaa myös se, että ohjelman yhtenä erityistavoitteena on maaseutujaostojen kehittyminen maaseudun kehittämisen tärkeimmäksi strategiseksi yhteistyöfoorumiksi.

Ohjelmalle valitun näkökulman (=rahoitusyksikön hanketoiminta) ja ohjelmavalmistelun aikataulun kiireellisyyden perusteella maaseutujaostoissa päädyttiin siihen, että TE-keskuksen maaseutuosaston rahoitusyksikkö kirjoittaa ns. perustekstin. Maaseutujaostot ja paikalliset toimintaryhmät ovat käsitelleet ohjelman sisältöä sekä kokouksissa, että sähköpostitse. Ohjelmaluonnokseen pyydettiin lausunnot 67 organisaatiolta ja lisäksi ohjelmatexti on ollut yleisesti luettavana Uudenmaan TE-keskuksen nettisivuilla. Ohjelman valmistelutavan valintaa tukee myös se, että on kulunut vasta 6 vuotta ALMA-ohjelman (=alueellinen maaseutus suunnitelma 2000-2006) perusteellisen ja laajapohjaisen valmistelutyön päättymisestä.

Samanaikaisesti tämän ohjelman valmistelun kanssa etenee paikallisten ohjelmien valmistelu, jossa kukin toimintaryhmä valmistelee laajapohjaisesti omaa paikallista kehittämishjelmaansa vuosille 2007 – 2013. Tässä ohjelmassa otetaan kantaa paikallisiin ohjelmiin lähinnä paikallisten toimintaryhmien ja TE-keskuksen maaseutuosaston rahoitusyksikön välisen työnjaon sekä rahoitettavien toimenpiteiden yhteensovituksen osalta.

Ohjelma ei sisällä varsinaisia toimialarajauksia. Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan maaseutujaostoissa vahvistetaan tuettavien hankkeiden valintakriteerit (TE-keskuksen maaseutuosaston esittelystä) ennen ohjelman toimeenpanon aloittamista. Täten varmistetaan, että esimerkiksi ns. kyseenalaisten hakemusten on käytännössä vaikea läpäistä valintaseulaa.

Huolimatta pääkaupunkiseudun läheisyydestä, on Uudenmaan TE-keskuksen alueen maaseutualueilla useita erityisongelmia. Alkutuotannon yleisten ongelmien lisäksi maatalouden rakennekehitystä hidastaa korkea maanhinta. Väestönkasvu vaikeuttaa perinteisen maatalouden harjoittamista etenkin kaupunkien läheisellä maaseudulla, jossa maataloihin

kohdistuu uusien asuinalueiden kaavoituspaineita. Myös kasvavan liikenteen vaatimukset ja maatalousmaan vaihtoehtoiset käyttötarkoitukset rajoittavat osaltaan maatalouden kehittymistä. Uudenmaan TE-keskuksen alueella maatalouden rakennekehitys painottuu muuta maata enemmän maatilojen toiminnan monipuolistamiseen.

Perinteisissä kuntatilastoissa Uudenmaan TE-keskuksen alueen pääkaupunkiseudun ulkopuolisten kuntien tilanne näyttää usein todellisuutta paremmalta. Kyseessä on eräänlainen tilastoharha, sillä vaikka useat em. kunnista ovatkin viime vuosina olleet muuttovoittoaluetta, niin silti maaseutukyliä työpaiikkaomavaraisuus ja palvelut ovat selkeästi vähentyneet. Koska muuttovoitto ja siitä seuraavat investointitarpeet kohdistuvat pääosin kaavoitettuihin kuntakeskuksiin, kuntien resurssit eivät riitä maaseutukyliä ongelmien ratkaisuun.

Uudenmaan TE-keskuksen alue on pääkaupunkiseudun suuren asukasmäärän perusteella tärkeä kohdealue maaseutu-kaupunki – vuorovaikutuksen kehittämiseksi. Pääkaupunkiseudun suuren asukasmäärän pohjalta Uudenmaan TE-keskuksen alue on sopiva kohdealue sekä maaseudun innovatiivisille kehittämistoimenpiteille (esimerkiksi uudet palvelut, markkinointi- ja yrittäjyysmuodot), että suuren asukasmäärän aiheuttaman ympäristöpaineen ratkaisujen etsintään. Suomen metsätalouden kannalta Uudenmaan TE-keskuksen alue on tärkeä kohdealue, koska merkittävä osa kaupunkimetsänomistajista asuu juuri pääkaupunkiseudulla.

Uudenmaan TE-keskuksen alue on kansallisesti merkittävä kohdealue myös siksi, että alue on kaksikielinen. On tärkeää säilyttää ja yhteen sovittaa perinteisen kaksikielisen maaseutukulttuurin keskeisimmät ominaispiirteet, sekä myös turvata kaksikielisten palvelujen saatavuus. Koska muilla hallinnonaloilla kaksikielisyys vaikuttaa alueelle osoitettavaan julkisen rahoituksen määrään, pitää kaksikielisuuden näkyä myös maaseudun kehittämisrahoituksen määrässä.

Saaristoalueet ovat yksi Uudenmaan TE-keskuksen alueen tärkeä erityispiirre. Saaristoalueiden kehittämisen haasteita ovat mm: hidastaa asukasmäärän ja palvelujen vähentymistä, sekä edistää nykyaikaisen elinkeinotoiminnan harjoittamisen edellytyksiä. Koska ydinmaaseudun kuntien saaristoalueiden kehitysnäkymät eivät olennaisesti poikkea harvaanasuttujen maaseutualueiden kehitysnäkymistä, pitää maaseudun saaristoalueiden erityistarpeiden näkyä myös maaseudun kehittämisrahoituksen määrässä.

Yhteenvetona voidaankin todeta, että julkisella maaseudun kehittämisrahoituksella on rahoituskautella 2007 - 2013 suuri merkitys Uudenmaan TE-keskuksen alueen maataloille, muille maaseutuyrityksille sekä maaseutuyhteisöille. Maaseudun kehittämisrahoituksen painoarvoa lisää myös se, että Uudenmaan TE-keskuksen maaseutualueille on pääkaupunkiseudun läheisyyden takia selkeästi muuta maata huonommat mahdollisuudet saada kehittämisrahoitusta muilta hallinnonaloilta.

Ohjelmakauden 2007-2013 rahoituskehysten määrittelystä tulee huomioida:

- Rahoituskehysten jakoperusteissa tulee asukasmäärien lisäksi huomioida maatilojen ja muiden maaseutuyritysten määrät, koska kehittämisen painopiste on yritystoiminnan kannustamisessa.
- Myös saaristoalueiden asukasmäärät tulee ottaa huomioon. Esimerkiksi saaristolain mukaisilla erityisalueilla asuu ydinmaaseudun ulkopuolella yli 3000 asukasta.
- TE-keskusalueille tulevien rahoituskehysten määrittelyssä pitää huomioida myös alueen kaksikielisyys ja saaristoalueiden erityistarpeet.

2. OHJELMA-ALUE

2.1. Alueen kuvaus ja nykytila-analyysi

2.1.1. Swot- analyysi

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maaseudun ja kaupunkien vahva vuorovaikutus • Maaseudun muuttovoitto kaupunkien lähellä • Loma- ja kakkosasuminen yleistä • Maaseudun monimuotoisuus: saaristo – laajat viljelys- seudut – erämaa-alueet • Alueella merkittäviä luonto- ja maisema-arvoja • Bioenergian käyttöön soveltuvaa raaka-ainetta metsissä ja pelloilta • Vahva kalatalous ja kalastusmatkailun mahdollisuus • Vahva pienyrittäjyys, monipuolinen osaaminen • Elintarviketalouden osaamista, yliopisto • Ylivertaiset koulutusmahdollisuudet Yliopistot, korkeakoulut, ammattikoulut ym. • Suotuisat olosuhteet maatalouden harjoittamiseen, erityisesti erikoiskasvituotantoon ja puutarhatalouteen • Erikoistunut, voimaperäinen kasvintuotanto, keskimääräistä suurempi tilakoko • Osa-aikaviljely mahdollista • Kaksikielisyys • Hyvä valtaväylien kunto, kattava tieverkko • Perinteet yhdistys- ja kylätoiminnalle 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maaseutuväestön ikääntyminen • Pellon ja muun maan korkea hinta • Metsänomistajien ikääntyminen, kaupungistuminen ja metsänomistuksen pirstoutuminen • Väestön, erityisesti nuorten ja naisten kato syrjäiseltä maaseudulta • Työpaikkojen vähäisyys maaseudulla • Palvelujen vähäisyys haja-asutusalueella • Kohtuuhintaisen ja osaavan työvoiman puute • Uusien ja vanhojen asukkaiden toimintakulttuurit eivät kohtaa • Yhdistys- ja kylätoiminnassa harvat aktiivit tekevät työt • Suuret työmäärät (loppuun palaminen) • Pientiestön heikko kunto • Saariston etäisyydet ja kulkuyhteydet • Pääkaupungin kehyskuntien suuri painoarvo Uudenmaan maakunnan kehittämistyössä • Vesistöjen heikko kunto
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maaseutuasumisen arvostuksen nousu, lyhyet matkat • Työssäkäyntialueen laajeneminen • Työikäisen väestön eläköityminen, maallemuutto • Maaseudun ja kaupungin välisen vuorovaikutuksen lisääntyminen • Palvelu- ja matkailun kysynnän kasvu • Bioenergian käytön lisääntyminen • Osaamistason nousu kaikilla elinkeinosektoreilla • Uudenlaisten (ammatti-)koulutusten muodot • Palveluiden ostaminen ja yhteiskunnan tuen käyttö yksityisten palveluiden ostamiseen lisääntyy • Kunta- ja palvelurakenteen uudistus • Uudenlainen palveluiden tuotanto: yrittäjät ja kolmas sektori palveluiden tuottajana • Teollisuuden alihankintatöiden lisääntyminen • Ympäristöarvojen korostuminen lisää maaseudulla tehtävän työn arvostusta • Uudenlaisten työskentelytapojen yleistymisen, kuten etätö, mahdollistaa maaseudulla asumisen • Laajakaistaverkoston laajeneminen • Paikallisen tuotannon arvostuksen nousu • Terveysvaikutteisten elintarvikkeiden kysynnän kasvu • Ostovoiman kasvu • Seutukuntayhteistyön tiivistyminen • Itämeren alueen merkityksen kasvu 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Päätoimisten työpaikkojen väheneminen maa- ja metsätaloudesta • Maatalouden kannattavuuden heikkous ja tukijärjestelmien jatkuva muutos • Yhä suurempi osa omistajista ei koe metsää taloudellisesti merkittäväksi • Nuoret eivät ole kiinnostuneita maaseudun ammateista • Kuntien heikko talous pakottaa karsimaan palveluja ja kunnilla heikko valmius yksityisten palveluiden käyttämiseen • Kuntarakenteen keskittyessä vaikuttamisen mahdollisuudet vähenevät syrjäisten alueiden asukkailta • Maaseudulla asumisen kustannusten nousu ympäristömääräysten ja polttoaineiden hinnan nousun vuoksi • Haja-asutusalueen joukkoliikenteen väheneminen • Kaupan ja elintarviketeollisuuden keskittyminen • Halpojen ulkomaisten elintarvikkeiden ja suurten elintarvikeyritysten tulo Suomen markkinoille • Maaseudun kehitystoimien riippuvuus hankke/rahoituskausista • Jatkaajien puuttuminen yrityksistä • Suomenlahden tilan paheneminen heikentää maatalouden imagoa ja matkailuelinkeinon mahdollisuuksia

Vahvuuksien ja mahdollisuuksien hyödyntäminen

Viihtyisä ympäristö, luonnonmaisemat ja hoidettu kulttuurimaisema ovat tekijöitä, joilla voidaan houkuttaa maaseudulle uusia asukkaita, kakkosasukkaita, yrittäjiä ja työvoimaa, ja myös pienentää halukkuutta muuttaa pois maaseudulta. Metsät ovat ensisijassa merkittävä raaka-ainelähde puunjalostukseen ja energiantuotantoon. Metsät tarjoavat myös työtä

paikallisille metsäpalveluyrittäjille ja luonnontuotteiden kerääjille sekä ovat tärkeä virkistysympäristö alueen asukkaille. Yliopistot, useat korkeakoulut sekä lukuisat toisen asteen ammattioppilaitokset, neuvontaorganisaatiot, seudullinen elinkeinoneuvonta, sekä vahva maa- ja metsätalouden tutkimus luovat maaseudun kehittämiseksi vankan osaamis pohjan sekä vahvan perustan vastata muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin. Alueiden erilaisuus ja kaksikielisyys ilmenee paikallisena kulttuurina, jota on mahdollisuus hyödyntää alueen elinkeinohankkeissa.

Heikkouksien ja uhkien torjunta

Sukupolvenvaihdosten tukemisen kautta voidaan tukea maatalouden rakennekehitystä ja ikärakenteen nuorentumista. Panostamalla ympäristön entistä tehokkaampaan hoitoon, huolehtimalla palvelujen saatavuudesta ja varmistamalla riittävä tonttien tarjonta on mahdollisuus lisätä maaseudun houkuttelevuutta ja saada maaseudulle uusia asukkaita. Uusien asukkaiden mahdollisuuksia työllistyä on parannettava luomalla ja tukemalla uusien työpaikkojen syntymistä sekä vahvistamalla haja-asutusalueiden infrastruktuuria.

Sukupolvenvaihdosten tarve Uudenmaan alueella

Sukupolvenvaihdosten määrää Uudenmaan alueella on ennakoitu IACS-tukijärjestelmän ensisijaisten viljelijöiden ikätietojen perusteella. Vuonna 2006 tukijärjestelmän tietojen perusteella 516 tilan ensisijainen viljelijä oli yli 65-vuotias. Ohjelmakauden 2007 - 2013 aikana arviolta 990 tilan ensisijainen viljelijä saavuttaa 65 vuoden iän. Lisäksi luopumistukeen oikeuttavan iän (56 vuotta) ohjelmakauden aikana saavuttaa 1 078 tilan ensisijainen viljelijä. Ilman toimenpiteitä ohjelmakauden päättyessä vanhuuseläkkeeseen tai luopumistukeen olisi oikeutettu 2 584 tilan ensisijainen viljelijä. Sukupolvenvaihdosten tarpeeksi tulevalle ohjelmakaudelle arvioidaan noin 700 sukupolvenvaihdosta. Aineiston pohjalta sukupolvenvaihdokset painottunevat ohjelman jälkipuolelle, mikäli luopumistukiehdossa ei tule tapahtumaan merkittäviä muutoksia vuoden 2010 jälkeen.

Maatalous Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla: Uudenmaan TE-keskuksen alueen maatalouden ominaispiirteitä ovat kasvinviljelypainotteisuus sekä sivuansioiden suuri suhteellinen osuus. Toteutunut rakennekehitys on ollut varsin voimakasta (kts. taulukko 1); 25 vuodessa tilamäärä on supistunut kolmannekseen ja täten keskimääräinen tilakoko on kasvanut 41 hehtaariin. Vaikka rakennekehitys on edennyt suomalaisittain huippuvauhtia, niin maatalouden, erityisesti viljanviljelyn, heikohko kannattavuus on pakottanut viljelijät hakemaan lisäansioita yritystoiminnasta tai palkkatyöstä. Alueen 4300 tilasta 70 % on kasvinviljelytiloja. Kotieläintilojen määrä on viime vuosina vähentynyt nopeammin kuin koko maassa keskimäärin. Maatilojen tuloista tuli 37 % vuonna 2003 jo sivuansioista. Maatalouden osuus Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan työvoimasta on ainoastaan prosentin luokkaa, mutta tilanne eri kunnissa on hyvinkin vaihteleva. Puolentoista miljoonan asukkaan väestökeskittymä taajamineen tuo Helsingin seudun lähistöllä maataloudelle erityishaasteita; yhdyskuntarakentaminen vie maata pois tuotannosta, maalle muodostuu tuotannosta riippumatonta odotusarvoa ja täten sen hankinta maatalouskäyttöön vaikeutuu ja lisäksi vielä maaseudun luontoon kohdistuu kasvavia virkistyskäyttöpaineita. Reuna-alueiden taantumisessa kunnissa kotieläinvaltaisempi maatalous sen sijaan muodostaa edelleen perustoi-meentulolähteen ja maatalousväestö alueen runkoasutuksen. Vaikka väestönkasvu on koko alueella yli 10 000 henkeä vuodessa, niin osa kunnista kärsii vuodesta toiseen väestöpaosta.

Alueen maaseudulla on monet kasvot. Viljelijöiden tuotantostrategioissa on tapahtunut jo selkeää jakautumista tuotannon kehittämiseen ja laajentamiseen sekä toisaalta viljelyn osa-aikaistumiseen. Suuryksikkömaatalous tarvitsee jatkossa lisää kustannustehokkuutta,

uudenlaista koneysteistyötä, viimeisimmän tekniikan hallintaa ja markkinaosaamista. Osa-aikaiselle monimuotoistuvalla maataloudella tarjoaa puolestaan monia mahdollisuuksia se, että suomalaisista lähes kolmannes asuu Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan alueella. Tilausta olisi nyt esimerkiksi palveluyrittäjyydelle, koneurakoinnille, alihankintatyölle ja lähiruoan tuotannolle. Täten maaseutuyrittäjyyden edistämistyötä on määrätietoisesti jatkettava. Tulevina vuosina maatalouden kannattavuuden edelleen aletessa Suomen maatalouden ja koko elintarvikeketjun suurin haaste on turvata laadukas kotimainen tuotanto. Kotimaiselle ruoalle on saatava lisäarvoa, joka pohjautuisi ympäristön pienempään kuormittamiseen, eläinten eettiseen kohteluun sekä kulttuurimaiseman suojeluun.

Taulukko 1. Vuonna 2004, 2005 ja 2006 maatalouden tuotantotukia hakeneet tilat kunnittain aluetyypin mukaisesti. (Maaseututyypit 2006)

Kunta	2004	2005	2006	2004-2006 muutos kpl + / -	muutos %
Ydinmaaseudun kunnat					
KARJAA	116	110	106	-10	-8,62 %
KARKKILA	106	106	104	-2	-1,89 %
LAPINJÄRVI	198	193	198	0	0,00 %
LILJENDAL	96	91	92	-4	-4,17 %
MYRSKYLÄ	135	137	131	-4	-2,96 %
PERNAJA	144	139	144	0	0,00 %
POHJA	59	59	60	1	1,69 %
PUKKILA	139	135	134	-5	-3,60 %
RUOTSINPYHTÄÄ	118	116	115	-3	-2,54 %
TAMMISAARI	214	209	207	-7	-3,27 %
Kaupunkien läheisen maaseudun kunnat					
ASKOLA	192	187	184	-8	-4,17 %
INKOO	170	164	163	-7	-4,12 %
KARJALOHJA	69	66	62	-7	-10,14 %
KIRKKONUMMI	101	102	106	5	4,95 %
MÄNTSÄLÄ	424	406	394	-30	-7,08 %
NUMMI-PUSULA	269	262	262	-7	-2,60 %
NURMIJÄRVI	281	266	262	-19	-6,76 %
PORNAINEN	113	107	107	-6	-5,31 %
SAMMATTI	41	41	38	-3	-7,32 %
SIPOO	223	216	215	-8	-3,59 %
SIUNTIO	118	113	113	-5	-4,24 %
TUUSULA	170	173	171	1	0,59 %
VIHTI	258	258	270	12	4,65 %
Kaupungit					
ESPOO	44	43	45	1	2,27 %
HANKO	5	5	5	0	0,00 %
HELSINKI	4	4	4	0	0,00 %
HYVINKÄÄ	134	132	126	-8	-5,97 %
JÄRVENPÄÄ	6	6	7	1	16,67 %
KERAVA	7	7	6	-1	-14,29 %
LOHJA	149	143	147	-2	-1,34 %
LOVIISA	6	4	3	-3	-50,00 %
PORVOO	337	318	316	-21	-6,23 %
VANTAA	64	64	64	0	0,00 %
YHTEENSÄ	4510	4382	4361	-149	-3,30 %

Metsätalous Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla: TE-keskuksen alueella on yli 500 000 ha metsätalousmaata ja metsäsektori työllistää noin 5 000 henkilöä. Metsiä hyödynnetään raaka-ainelähteenä ja virkistykseen, ja tulevaisuudessa yhä enemmän bioenergian lähteenä. Puuntuotantomahdollisuudet ovat hyvät, mutta alueen suuri väestö ja maankäytön suunnittelu luovat suuria haasteita kannattavan metsätalouden harjoittamiseen. Alueella metsää omistavien metsänomistajien lisäksi täällä asuu huomattava määrä muualla maassa metsää omistavia metsänomistajia. Metsätalouden haaste on pitää metsänomistajien mielenkiinto metsiin ja tietotaso korkeana myös tulevaisuudessa, jotta alueen metsiä hoidetaan ja hyödynnetään myös tulevaisuudessa mahdollisuuksiensa mukaisesti. Tarkemmin alueen metsätalouteen liittyviä tietoja ja tulevaisuuden suunnitelmia on esitetty alueen metsäohjelmissa (Häme-Uudenmaan Metsäohjelma 2006 - 2010 ja Kustens regionala skogprogram 2006-2010, liitteet 8 ja 9)

Alueella tulisi tehdä työtä puuenergian hyödyntämisen lisäämiseksi, metsien monikäytön ja metsätalouden yhteensovittamiseksi ja pienimuotoisen yritystoiminnan kehittämiseksi. Näihin tarpeisiin metsänomistajat, alalla toimivat yrittäjät ja neuvontaa tarjoavat organisaatiot tarvitsevat uutta osaamista ja yhteistyötä.

Liitteessä 3. on esitetty maa- ja metsätalouden työpaikkojen osuus kaikista työpaikoista kunnittain vuonna 2003. Maa- ja metsätalouden osuus koko maan työpaikoista oli 4,2 prosenttia vuonna 2003. Vahvasti maa- ja metsätaloudesta riippuvaisia kuntia Uudenmaan TE-keskuksen alueella on etenkin Itä-Uudellamaalla. Maa- ja metsätaloudella on tärkeä aluetaloudellinen merkitys Itä-Uudenmaan maakunnan alueella.

Ympäristö Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla: Uusimaa ja Itä-Uusimaa tarjoavat asukkailleen monipuolisia elinympäristöjä suurista, tiheään asutuista kaupungeista kirkonkyliin ja maaseutumaisiin ympäristöihin. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisemien ja historiallisten kulttuuriympäristöjen luonteen säilyminen ja kehittyminen edellyttävät maatalouden jatkumista alueella elinvoimaisena. Perinteisen maatalouden ehtymisen myötä tietyt kasvit, luontotyypit, eläimet ja elinympäristöt ovat vähentyneet ja monet kulttuuriympäristöt köyhtyneet. Alue on edelleen luontonsa puolesta yksi maamme rikkaimmista. Monimuotoisen luonnon ovat aikaansaaneet mm. sijainti rannikolla sekä vaihteleva kallio- ja maaperä.

Asumisympäristöjen pitäminen houkuttelevina edellyttää järjestelmällistä yhdyskuntasuunnittelua ja kaavoitusta sekä kylien palvelujen ja vesi- ja jätehuollon parantamista. Monet Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan vesistöistä ovat maaperäoloista johtuen jo luonnostaan reheviä. Vesien tilaa heikentävät maa- ja metsätaloudesta ja haja-asutuksesta peräisin oleva hajakuormitus ja monin paikoin myös yhdyskuntien tai teollisuuden jätevedet. Vuosien 2000–2003 vedenlaatutietojen perusteella suurin osa alueen luokitellusta järvi-alasta kuuluu hyvään tai tyydyttävään luokkaan. Luokiteltujen jokien kokonaispituudesta suurin osa kuuluu välttävään luokkaan. Merialueesta valtaosa luokiteltiin rehevöitymisen vuoksi tyydyttäväksi.

Peltoviljely on alueella merkittävin vesistöjen kuormittaja. Pelloilta huuhtoutuvien ravinteiden ja kiintoaineksen määrän vähentämiseksi tarvitaan maatalouden ympäristötuen toimenpiteiden tehostamista ja paikallista kohdentamista ongelma-alueille. Järvien kunnostuksilla voidaan parantaa vesistöjen ekologista tilaa ja käyttökelpoisuutta. Pohjavesi on yleensä laadultaan hyvää. Tyypillisiä luontaisia laatuvirheitä ovat korkeat rauta- ja mangaanipitoisuudet varsinkin savipeitteisten alueiden pohjavedessä. Paikoitellen korkeat fluoridipitoisuudet sekä radon- ja uraanipitoisuudet haittaavat pohjaveden käyttöä. Ihmisen toiminta on monessa paikassa vaikuttanut pohjaveden laatua heikentävästi. Joissain vedenottamoissa ja kaivoissa on havaittu kohonneita nitraatti- ja torjunta-ainepitoisuuksia.

Ilmastonmuutos nostaa lämpötilaa ja sademäärää Suomessa (MMM:n julkaisuja 1/2005: Ilmastonmuutoksen kansallinen sopeutumisstrategia). Myönteinen vaikutus voi olla kasvien satopotentiaalin kasvu. Toisaalta eroosio ja ravinteiden huuhtoutumisriski kasvaa. Nopeasti kasvavan hevostalouden ympäristöasioihin tulee kiinnittää erityistä huomiota, esim. hevostiheillä alueilla tulisi suuntautua lannan yhteiseen varastointiin ja hyödyntämiseen. Lisätietoa ympäristöasioihin löytyy Uudenmaan ympäristöohjelmasta (kts. viite 10).

Saaristo: Saaristo on eteläisen Suomen luonnonsuojelun painopistealueita. Siellä on omanlaisen maisema ja kulttuuri. Saaristo on monen hyvin erilaisen toiminnon ja elementin kohtauspaikka; vanha ja uusi, syrjäisyys ja keskeisyys, maa ja vesi, herkkyyks ja vahvuus ovat rinta rinnan. Kaikki nämä tekijät tekevät saaristo- ja vesistöalueista mielenkiintoisen, mutta samalla myös hyvin monenlaisten näkökulmien ja ristiriitaistenkin intressien kentän. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan maaseutumaisten saaristo- ja saaristo-osakuntien väki tulee vähenemään. Pahin on tilanne Uudenmaan sekä Itä-Uudenmaan ydinmaaseudun saaristokunnissa. Asukkaiden vähetessä myös palvelut heikentyvät tai katoavat kokonaan. Kehitysnäkymät vakituisten asukkaiden määrän ja palvelujen säilymisen suhteen ovat saaristoalueilla varsin huonot.

Alueiden käytön suunnittelussa on maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja suunnattava tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa sekä infrastruktuurin hyväksikäyttöä. Maatalouden keskittyminen tuo tullessaan etenkin kaikkein syrjäisimpien alueiden maatalouden vähenemisen ja näin sillä on myös merkittävä vaikutus syrjäisimpien saaristo- ja vesistöalueiden elinvoimaisuuteen. Saaristo- ja vesistöalueilla maatalouden vaikeutena ovat lisäksi suuret kuljetuskustannukset. Saariston vahvuutena on sen sijaan vahva mielikuva puhtaudesta ja aitoudesta, jota voidaan hyödyntää mm. erikoistuotteiden tuotekehityksessä sekä vesistö- ja saaristomatkailussa.

2.2. Edellisen ohjelmakauden tulokset ja johtopäätökset

Ohjelmakaudella 2000-2006 Uudenmaan TE-keskuksen maaseutuosaston rahoitusyhtiön toimeenpanovastuulla ovat seuraavat ohjelmat:

- ALMA (Alueellinen maaseudun kehittämisohjelma tavoite 1 –ohjelman ulkopuoliselle alueelle vuosille 2000-2006),
- ELMA (Etelä- ja Länsi-Suomen maaseudun kehittämisohjelma vuodelle 2006),
- INTERREG III A Etelä-Suomen rannikkoseutu (EU:n yhteisöaloiteohjelma raja-alueyhteistyöstä Suomen ja Viron välillä vuosille 2000-2006),
- LEADER+ (EU:n yhteisöaloiteohjelma paikallisesta maaseudun kehittämisestä vuosille 2000-2006),
- POMO+ (Paikallisen omaehtoisuuden maaseutuohjelma vuosille 2000-2006).

Ohjelmien EU- ja valtionrahoitus vuosina 2000-2006 tulee olemaan yhteensä noin 25 miljoonaa euroa.

Edellä mainituista ohjelmista on 17.10.2005 mennessä myönnetty rahoitusta yhteensä 23,5 milj. euroa, josta EU:n rahoitusosuutta 7 milj. euroa ja valtion rahoitusosuutta 16,5

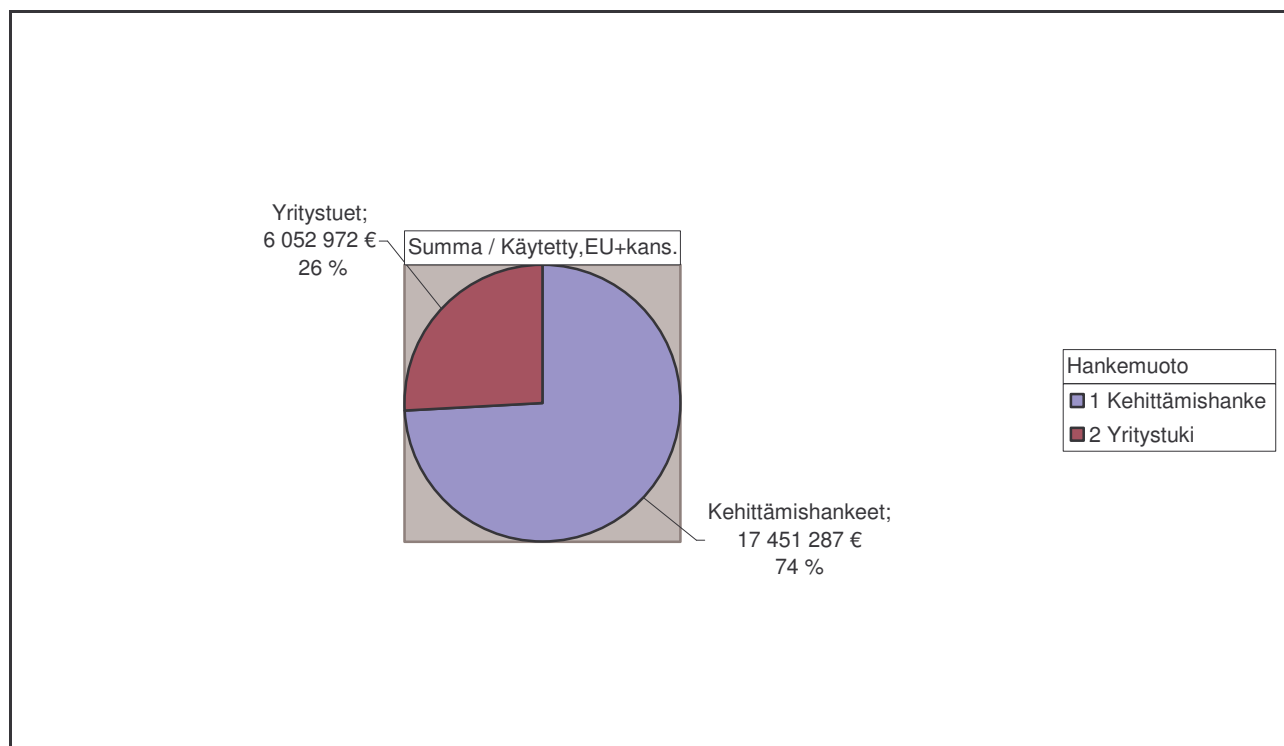
euroa. Myönnetty rahoitus jakautuu yritystukiin ja yleisiin kehittämishankkeisiin kuvan 1 mukaisesti.

Yleisiin kehittämishankkeisiin myönnetystä 17,4 milj. euron rahoituksesta 36 % eli n. 6,4 milj. euroa on suuntautunut alueellisten ALMA-kehittämishankkeiden rahoitukseen. PO-MO+, LEADER+ ja ALMA- toimintaryhmien osuus on 36 % eli n. 6,0 milj. euroa. Uudenmaan TE-keskuksen hallinnoimien ylimaakunnallisten ALMA-hankkeiden osuus on ollut 24 %, eli n. 4,2 milj. euroa. Ohjelmien hallinnoinnista aiheutuvat tekniset kustannukset ovat olleet 599 496 euroa.

ALMA-ohjelman kehittämishankkeiden osalta vaikuttavuutta voidaan arvioida hankkeiden indikaattoritietojen perusteella. Käytetyillä 17,4 milj. eurolla on hankekaudella saatu luotua 229 uutta työpaikkaa ja säilytetty 665 työpaikkaa. Hankkeet ovat työllistäneet toteutusaiканаan 167 henkilöä. Uusia maatilakytkentäisiä yrityksiä on syntynyt kehittämishankkeiden kautta 124 ja muita yrityksiä 93. Lisäksi hankkeiden järjestämiin koulutuksiin on osallistunut 3967 henkilöä.

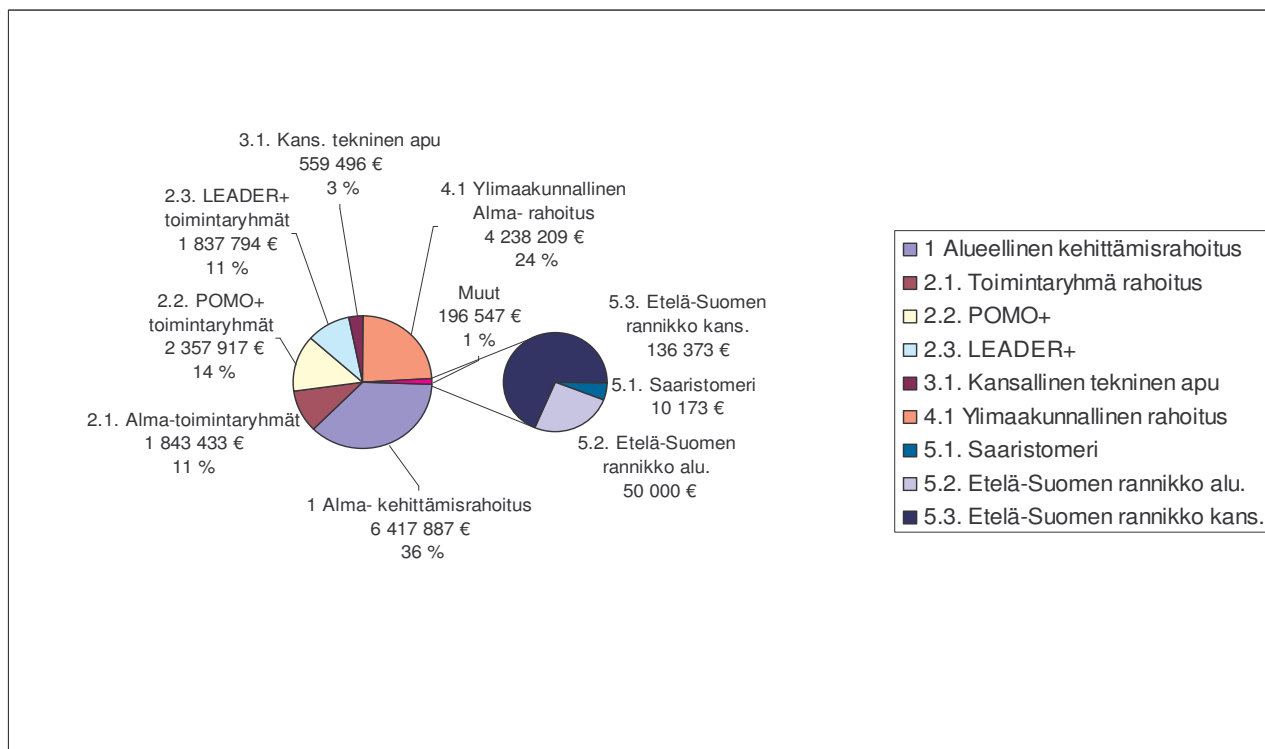
Alueen kehittämisen kannalta panostaminen ylimaakunnallisiin hankkeisiin ei ole ollut kaikilta osin perusteltua. Ylimaakunnallisten hankkeiden määrää on ollut lisäämässä valtakunnallisten toimijoiden pääkaupunkikeskeinen sijainti. Hankkeiden alueelle tuoma hyöty on käytettyyn rahamäärään suhteutettuna varsin pieni ja lisäksi ylimaakunnallisten hankkeiden Uudenmaan TE-keskukselle tuoma lisätö on osaltaan ollut haittaamassa alueellisten hankkeiden maksatusten ja käsittelyn sujuvuutta.

Kuva 1. Kehittämishankkeista myönnetty rahoitus hankemuodoittain 2000 – 2005

Lähde: HANKE-järjestelmä

Kuva 2. Ohjelmista myönnetty kehittämisrahoitus 2000 – 2005 (17.10.2005 tilanne)

Lähde: HANKE-järjestelmä

ALMA-ohjelman yritystuet kohdentuvat maaseututyypeittäin taulukon 2. mukaisesti. Yritystuista vain 24 % on kohdistunut ALMA-ohjelman ensisijaiselle kohdealueelle, eli ydinmaaseudulle. Taulukon tiedot perustuvat hakijan verotuskunnan mukaiseen luokitteluun, eli osa kaupunkiluokan tuista on käytännössä kohdistunut maaseutualueille.

Taulukko 2. Alueellisesta maaseudun kehittämisohjelmasta (ALMA) myönnettyt yritystuet maaseututyypeittäin.

Hakijan kunta (verotuskunta)	EU, €	Valtio, €	Julkinen tuki yhteensä €	Julkisen tuen jakautuminen %
01 Kaupungit	659 359	1 513 078	2 172 437	36 %
02 Kaupunkien läheinen maaseutu	742 363	1 730 225	2 472 588	40 %
03 Ydinmaaseutu	429 841	978 107	1 407 948	24 %
Myönnetty rahoitus yhteensä	1 831 563 30 %	4 221 410 70 %	6 052 973	100 %

Lähde: HANKE-järjestelmä

Uudenmaan TE-keskuksen alueen kuntien jakautuminen eri maaseututyyppeihin näkyy liitteenä 4. olevassa kuntakartassa. Ohjelmakauden 2007 - 2013 kuntakartta on liitteenä 5.

Yritystuista on taulukon 3 mukaisesti kohdistunut hevostalouteen n. 2,3 milj. € eli lähes 38 % ja matkailuun n. 1,4 milj. €, eli 22 %. Hevostalouden ja matkailun osuus yritystuista on yhteensä n. 3,7 milj. €, eli n. 60%. Ydinmaaseudulle hevostalouden yritystuista on kohdistunut 14 % ja matkailun yritystuista 17 %. Jotta suurempi osa tuesta saataisiin kohdennettua ydinmaaseudulle, on kaupunkien läheisellä maaseudulla ja kaupungeissa syytä harkita alhaisempien tukitasojen käyttöä etenkin mikroyritysten, hevostalouden ja matkailun osalta.

Taulukko 3. Alueellisesta maaseudun kehittämisohjelmasta (ALMA) myönnettyjen yritystuki-
kien jakautuminen toimialoittain.

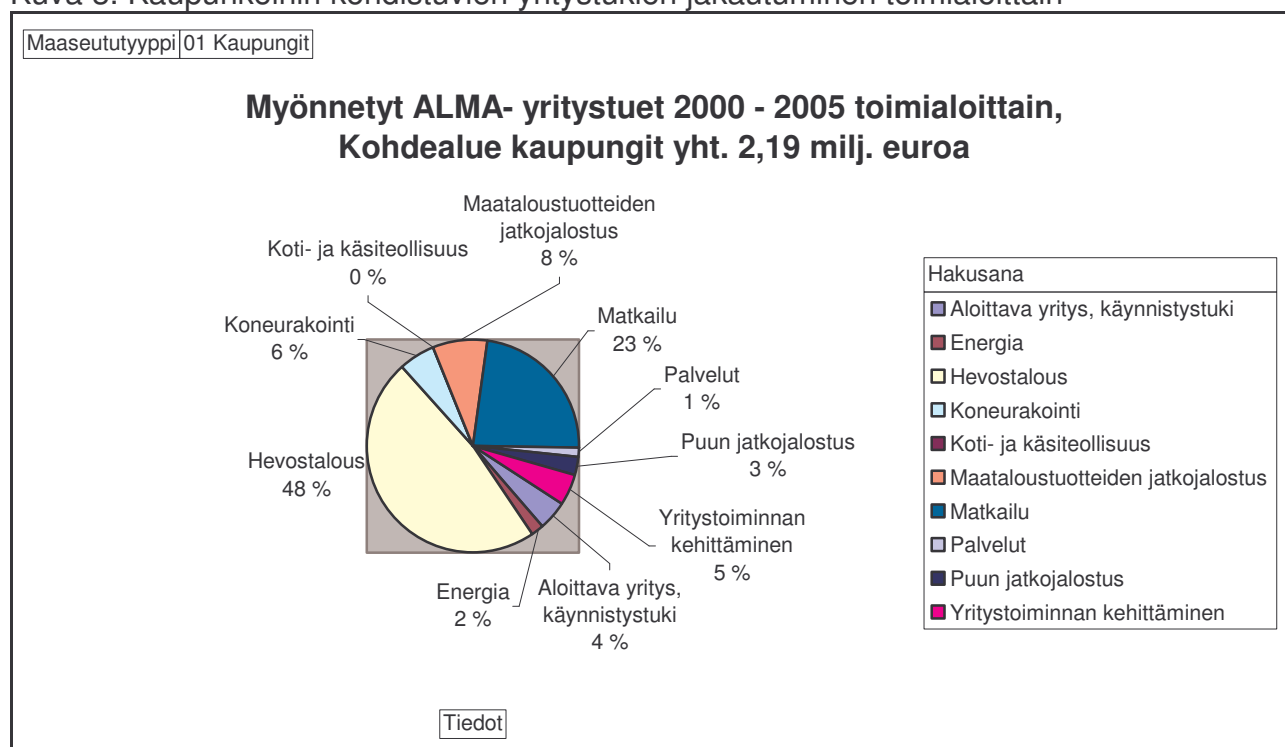
Hakusana	Julkinen tuki (EU+valtio)	kpl	%
Aloittava yritys, käynnistystuki	317 902	18	5,2
Energia	307 446	27	5,0
Hevostalous	2 316 640	68	37,7
Hoiva-ala	48 940	3	0,8
Koneurakointi	261 927	33	4,3
Koti- ja käsiteollisuus	56 374	9	0,9
Maataloustuotteiden jatkojalostus	349 763	21	5,7
Matkailu	1 368 261	76	22,3
Metalli	56 351	7	0,9
Palvelut	154 775	15	2,5
Puun jatkojalostus	517 907	32	8,4
Puutarhatuotanto	174 835	5	2,8
Yritystoiminnan kehittäminen	208 237	75	3,4
Kaikki yhteensä	6 139 358	389	100

Lähde: HANKE-järjestelmä

Elinkeinojen monipuolistamisen osalta rahoituksen painopiste ohjelmakaudella 2000-2006 on ollut hevostalouden palvelutuotannon investoinneissa. Hevostalouden investointien määrään ennustetaan pysyvän korkeana myös vuosina 2007-2013 (Hevosalan investointitarpeet ja yrittäjyyden muutokset lähitulevaisuudessa, 2005).

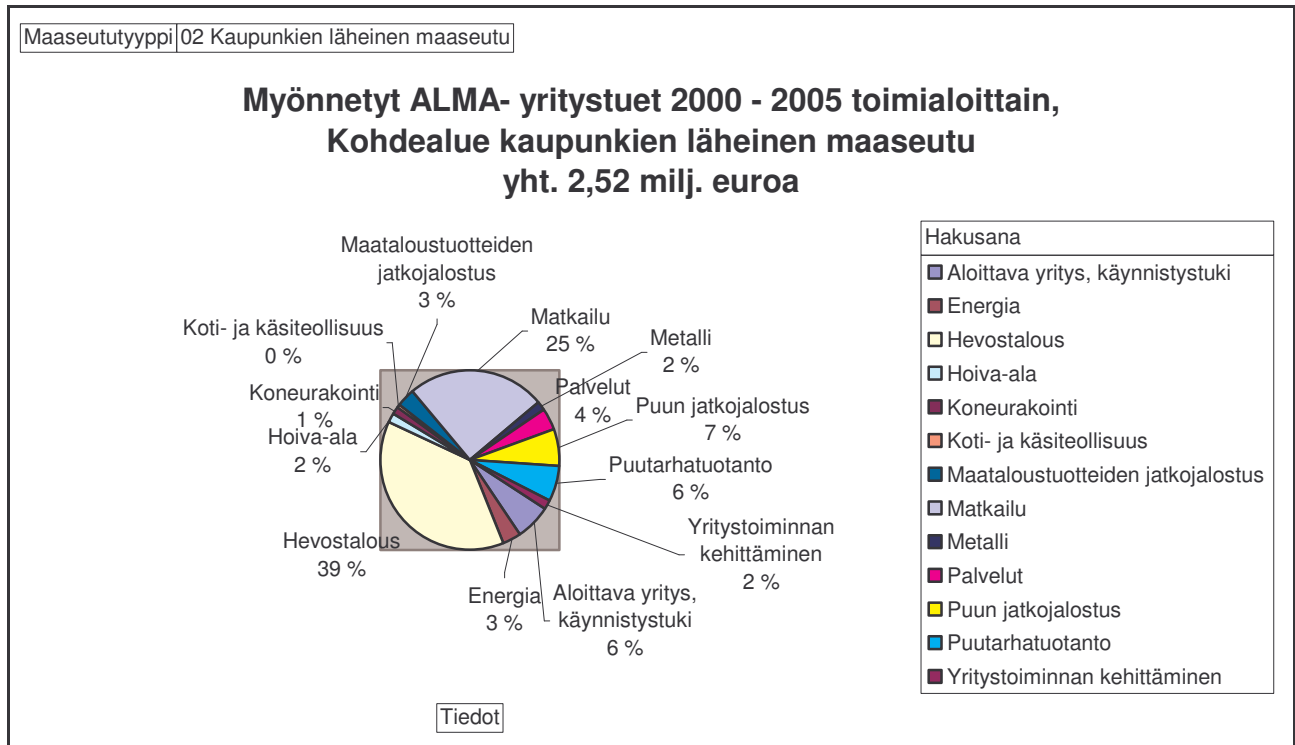
Kuvissa 3-5 on esitetty yritysrahoituksen toimialakohtainen jakaantuminen maaseutu-
tyypeittäin. Kaupungeissa lähes puolet ja kaupunkien läheisellä maaseudulla reilu kolmas-
osa yritystuista on kohdistunut hevostalouteen. Ydinmaaseudulla yritystuet jakautuvat ta-
saisemmin eri toimialoille.

Kuva 3. Kaupunkeihin kohdistuvien yritystuki-
kien jakautuminen toimialoittain

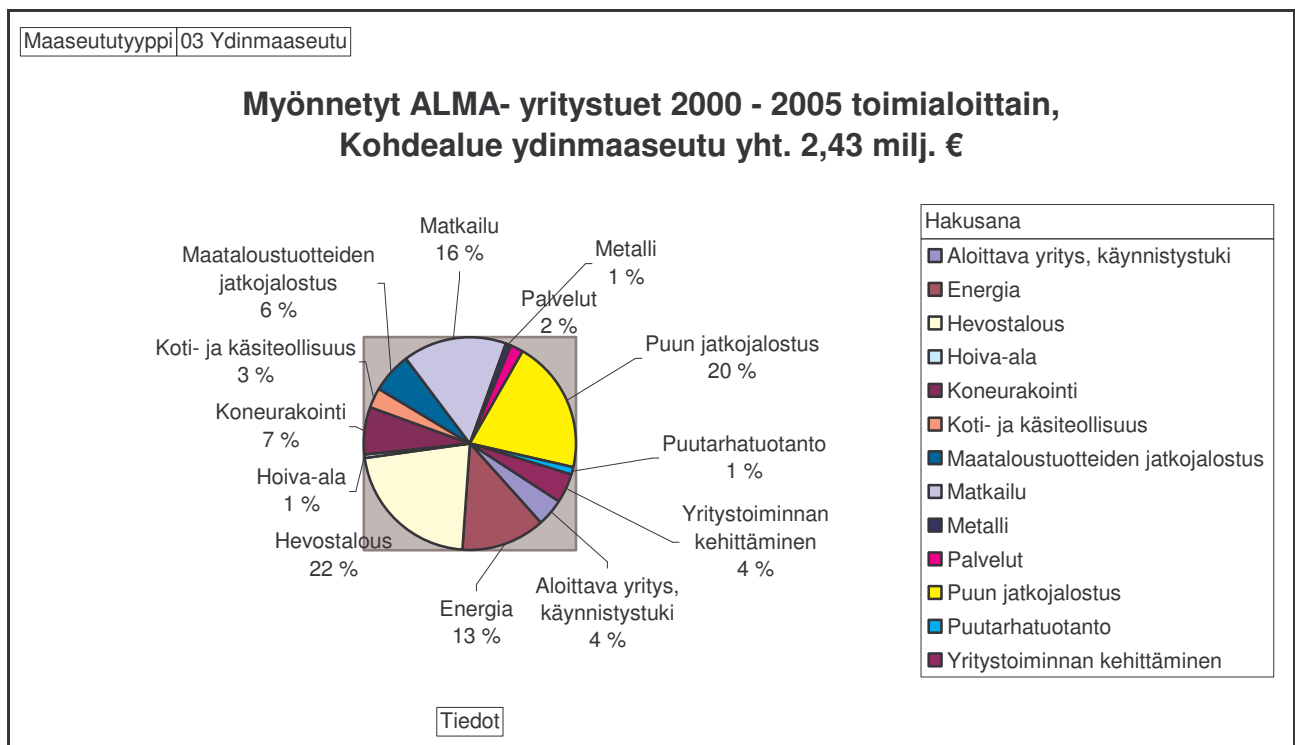
Lähde: HANKE- järjestelmä

Kuva 4. Kaupunkien läheiselle maaseudulle kohdistuvien yritystukien jakautuminen toimialoittain

Lähde: HANKE- järjestelmä

Kuva 5. Ydinmaaseudulle kohdistuvien yritystukien jakautuminen toimialoittain

Lähde: HANKE- järjestelmä

Yrityshankkeisiin myönnetty rahoitus jakautuu kunnittain taulukon 4 mukaisesti. Taulukossa on investointitukien lisäksi myös kehittämis- ja käynnistystuet. Suurimmat tukimäärät ovat kohdistuneet Tammisaaren, Porvoon, Karjalohjan ja Nummi-Pusulan kuntiin.

Taulukko 4. Myönnetty yritysrahoitus alueellisesta maaseudun kehittämisohjelmasta (ALMA) hakijan verotuskunnan ja maaseututyypin mukaan.

Maaseututyyppi, Hakijan verotuskunta	Hankkeita kpl	Avustus € keskim.	Avustukset € yhteensä
01 Kaupungit			
049 ESPOO	7	17 408	121 853
078 HANKO	1	16 252	16 252
091 HELSINKI	5	25 061	125 307
092 VANTAA	2	600	1 200
106 HYVINKÄÄ	8	16 825	134 604
186 JÄRVENPÄÄ	2	20 507	41 013
235 KAUNIAINEN	1	173 650	173 650
245 KERAVA	2	12 608	25 215
434 LOVIISA	1	16 195	16 195
444 LOHJA	16	12 909	206 547
638 PORVOO	28	23 347	653 716
835 TAMMISAARI	36	18 247	656 885
01 Kaupungit Yhteensä	109	19 931	2 172 437
02 Kaupunkien läheinen maaseutu			
018 ASKOLA	11	12 370	136 068
149 INKOO	12	12 662	151 948
223 KARJALOHJA	28	20 108	563 036
257 KIRKKONUMMI	20	15 413	308 260
505 MÄNTSÄLÄ	36	6 199	223 166
543 NURMIJÄRVI	20	14 738	294 756
611 PORNAINEN	4	20 628	82 513
737 SAMMATTI	5	10 131	50 653
753 SIPOO	19	10 860	206 335
755 SIUNTIO	5	14 926	74 628
858 TUUSULA	7	26 067	182 467
927 VIHTI	14	14 197	198 759
02 Kaupunkien läheinen maaseutu Yhteensä	181	13 661	2 472 588
03 Ydinmaaseutu			
220 KARJAA	6	14 239	85 432
224 KARKKILA	13	16 435	213 661
407 LAPINJÄRVI	17	8 783	149 316
424 LILJENDAL	10	11 192	111 920
504 MYRSKYLÄ	11	7 191	79 098
540 NUMMI-PUSULA	26	14 669	381 403
585 PERNAJA	10	14 380	143 800
606 POHJA	11	9 170	100 869
616 PUKKILA	8	7 138	57 104
701 RUOTSINPYHTÄÄ	13	6 565	85 345
03 Ydinmaaseutu Yhteensä	125	11 264	1 407 948
Kaikki yhteensä	415	14 585	6 052 973

Lähde: HANKE-järjestelmä

Muut kuin maatilakäytännölliset maaseudun pienyritykset ovat olleet väliinpuotoajia erityisesti Uudenmaan TE-keskuksen alueella. Maaseutuosasto on voinut myöntää yritystukia pääasiassa maatilakäytännöllisille yrityksille. Muut yritykset kuuluvat TE-keskuksen yritysosaston rahoituksen piiriin. TE-keskuksen yritysosasto on kohdentanut pk-yritystukia taulukon 5. mukaisesti. Ko. yritystuista on kohdistunut ydinmaaseudulle vain 2,6%. Maataloustuotteiden jalostuksen ja markkinoinnin tukien osalta yritystukiosasto ei ole myöntänyt investointitukia viime vuosina Uudenmaan TE-keskusalueelle, koska myöskään muuhun toimintaan investointitukia ei ole myönnetty.

Taulukko 5. TE-keskuksen yritysosaston myöntämien pk-yritystukien kohdentuminen Uudenmaan TE-keskuksen alueella maaseututyypin mukaan.

	Investointituki	Kehittämistuki	Toimintaympäristötuki	Maataloustuotteiden jalostuksen ja markkinoinnin tuki	Yhteensä € (kpl)
Kaupunkikeskukset	1 150 909 (168)	2 108 097 (121)	762 419 (6)	25 020 (2)	4 046 445 (297)
Muut kaupungit	84 970 (13)	148 284 (10)			233 254 (23)
Kaupunkien läh. maaseutu	77 492 (11)	259 048 (15)	14 250 (1)		350 790 (27)
Ydinmaaseutu	92 883 (10)	28 928 (1)		2 810 (1)	124 621 (12)
Yhteensä	1 406 254 (202)	2 544 357 (147)	776 669 (7)	27 830 (3)	4 755 110 (359)

Lähde: Työryhmämuistio MMM 2005:4, Kattavat palvelut maaseudun mikroyrityksille - Maaseudun mikroyritysten rahoitustuen ja osaamisen kehittämispalveluiden viranomaiskäytäntöjen yhdenmukaistamistyöryhmän raportti, Helsinki 2005

Taulukon 6 mukaisesti Uudenmaan alueella, etenkin Tammisaaren, Pernajan ja Porvoon alueilla, merkittävä osa alueen väestöstä on saariston erityisolosuhteiden vaikutuksen alaisina. Saariston erityiskysymykset on kattavasti käsitelty Saaristoasian neuvottelukuntakunnan Saaristo-ohjelma 2003-200 –raportissa (liite 12). Saariston erityistarpeet pitää huomioida sekä luokiteltaessa kuntia eri tukialueisiin, että määriteltäessä TE-keskusalueille osoitettavia kokonaisrahoituskehyksiä.

Taulukko 6. Uudenmaan TE-keskuksen alueen saaristo-osakuntien asukkaat 31.12.2000.

Kunta Saaristo-osakunnat	Koko asukasmäärä	Saaristo-osien asukasmäärä	Saaristo-osien asukasosuus %
Inkoo	4 975	258	5,2
Pernaja	3 783	623	16,5
Sipoo	17 760	400	2,3
Porvoo	45 403	1 739	3,8
Ruotsinpyhtää	2 967	96	3,2
Tammisaari	14 560	2 235	15,4
Yhteensä	89 448	5 351	5,9

Lähde: Tilastokeskus 31.12.2000, Saaristo-ohjelma 2003-2006, sisäasiainministeriön julkaisu 1/2003

Nopeasta rakennekehityksestä (kts. taulukko 1.) huolimatta on Uudenmaan TE-keskuksen alueella muuta maata suurempi tarve maatilayritysten monipuolistamista tukeviin toimenpiteisiin. Uudenmaan TE-keskuksen maataloista monialaisiksi on luokiteltu 43,9 % eli yh-

teensä 2048 maatilaa. Monialaisuus on selvästi muuta maata yleisempää, keskimäärin monialaisten maatalojen osuus koko maan alueella on 32,0 % maatalojen määrästä. Monialainen yritystoiminta on työllistänyt vuoden 2003 tietojen mukaan 2091 henkilötyövuotta Uudenmaan TE-keskuksen alueella. Monialaisten maatalojen määrän voidaan olettaa kasvavan seuraavan rahoituskauden aikana 15 % vuoteen 2013 mennessä. Hankeperustaisen rahoitustoiminnan osalta tämä merkitsee monialaisten maatalojen lukumäärän lisääntymistä noin 300 tilalla ohjelmakaudella 2007 - 2013.

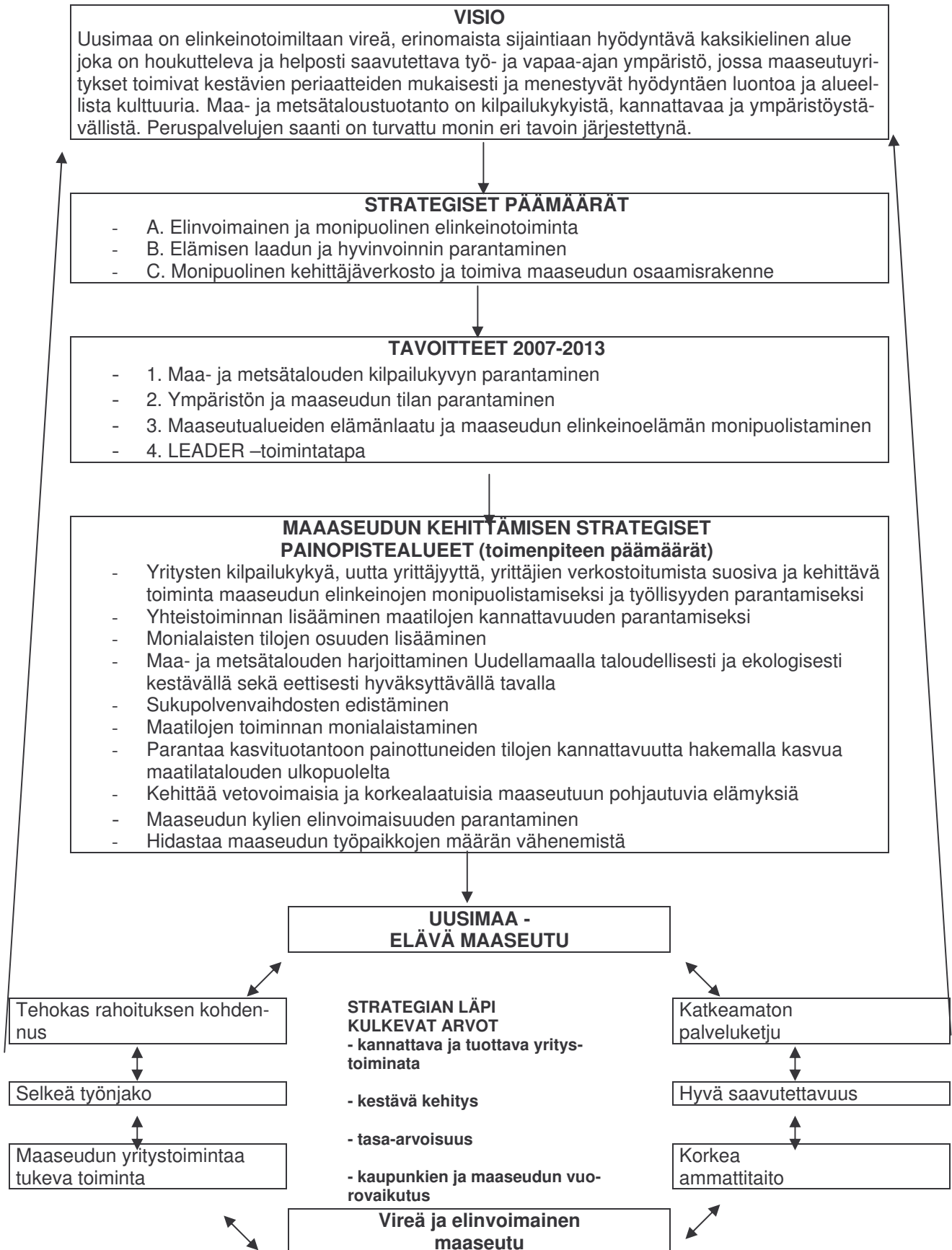
Ohjelmakauden 2000-2006 toteutuksessa ja toimeenpanossa on ollut melko paljon ongelmia. Esimerkiksi ALMA-ohjelman aikataulut (viivästynyt aloitus, liian kiireinen lopetus) on vaikeuttanut yrityshankkeiden toteuttamista ohjelmakauden alku- ja loppupuolella. Hankeprosessin monimutkaisuus on vaikeuttanut etenkin pienten hankkeiden sujuvaa toteutusta. Puutteet eri hankkeiden välisessä yhteensovituksessa ovat aiheuttaneet mm. turhaa toimenpiteiden päällekkäisyyttä. Hankesuunnitelmien puutteellisuus on mm. hidastanut hankkeiden maksatuskäsittelyä. Hakemusten käsittelyajat ovat ajoittain olleet kohtuuttoman pitkiä mm. TE-keskuksen resurssipulan takia. Epäselvyydet hankkeiden valintakriteereissä ja toimenpiteiden tukikelpoisuuskriteereissä ovat hidastaneet hakemusten käsittelyä.

Osa edellä mainituista ongelmista voitaisiin ratkaista esimerkiksi seuraavin toimenpitein:

- Hankesuunnitelmista tehdään konkreettisempia.
- Hanketoimenpiteet sovitetaan paremmin yhteen muuhun kehittämistoimintaan.
- Hankkeiden valintakriteerijä selkeytetään ja niistä tiedotetaan avoimesti.
- Tukikelpoisten toimenpiteiden kriteerijä selkeytetään ja niistä tiedotetaan avoimesti.

Ohjelmakauden 2000 - 2006 kokemusten perusteella on jatkossa välttämätöntä, että ministeriö keventää ns. hankebyrokratiaa etenkin pienten hankkeiden osalta. Esimerkiksi hakemusasiakirjojen määrä tulisi suhteuttaa hankkeen kokoon, eli mitä pienempi hanke sitä kevyempi hakemusmenettely. Lisäksi on myös syytä kehittää menettelytapoja, joissa monta pientä hanketta voidaan hallinnoida yhtenä isompana kokonaisuutena: esimerkiksi useamman pienen kylähankkeen toteuttaminen yhtenä ns. sateenvarjohankkeena. On myös syytä lisätä ns. yritysryhmähankkeen käyttöä useamman pienen yrityskohtaisen kehittämishankkeen toteuttamisessa. Yritysryhmähankkeen toimintaperiaate pitäisi muuttua sellaiseksi, että hankkeeseen pääsee mukaan uusia yrittäjiä myös kesken hankkeen toteuttamisen. Myös hankkeiden tulostittareita (indikaattorit) pitäisi järjestyttää: mittareiden määrää pitää vähentää ja käsitteitä muuttua helpommin ymmärrettäväksi.

3. UUDENMAAN ALUEELLINEN MAASEUTUSTRATEGIA 2007 – 2013

3.1. Visio

Visio Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan maaseudusta: *Uusimaa on elinkeinotoimiltaan vireä, erinomaista sijaintiaan hyödyntävä kaksikielinen alue joka on houkutteleva ja helposti säävutettava työ- ja vapaa-ajan ympäristö, jossa maaseutuyritykset toimivat kestävien periaatteiden mukaisesti ja menestyvät hyödyntäen luontoa ja alueellista kulttuuria. Maa- ja metsätaloustuotanto on kilpailukykyistä, kannattavaa ja ympäristöystävällistä. Peruspalvelujen saanti on turvattu monin eri tavoin järjestettynä.*

3.2. Strategiset päämäärät, tavoitteet, toimenpiteet ja indikaattorit

Alueellisen maaseutuohjelman aluekehitysstrategiset päämäärät ovat yhtenevät Valtioneuvoston maatalouspoliittisen selonteon kanssa:

3.2.1. Strategiset päämäärät

A. Elinvoimainen ja monipuolinen elinkeinotoiminta

1. Monipuolinen yritystoiminta
2. Elinvoimainen maatalous, puutarha- ja elintarviketuotanto
3. Kestävä metsä- ja puutalous
4. Toimiva kala-, riistatalous

B. Elämisen laadun ja hyvinvoinnin parantaminen

1. Kattavat maaseudun peruspalvelut
2. Laadukas asuin-, työ- ja vapaa-ajanympäristö
3. Turvallinen ja toimiva infrastruktuuri

C. Monipuolinen kehittäjäverkosto ja toimiva maaseudun osaamisrakenne

1. Vahva ohjelmallisuus ja voimakas paikallinen omaehtoisuus
2. Vahvistuva yhteistyö ja verkosto-osaaminen
3. Toimivat maaseudun osaamisrakenteet

3.2.2. Tavoitteet

Alueellisen maaseutuohjelman yleistavoitteet pohjautuvat kansalliseen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan:

3.2.2.1 Maa- ja metsätalouden kilpailukyvyn parantaminen

- Tuotantokustannukset alenevat kaikilla keskeisillä tuotantosektoreilla.
- Maataloustuotannon markkinasuuntautuneisuus ja viljelijöiden liiketoiminnallinen osaaminen ja ympäristötietoisuus kasvavat.
- Maa- ja metsätalousyrittäjien ikärakenne ei heikkene.
- Tilojen pirstoutumisen vähentäminen.
- Ympäristön tila paranee.
- Maatilojen toimeentulomahdollisuudet monipuolistuvat.
- Puuenergian ja muiden uusiutuvien bioenergiamuotojen käyttö lisääntyy (investoinnit).

- Puutuotteiden jatkojalostusaste nousee.

3.2.2.2 Ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen

- Maataloustuotanto säilyy koko alueella ja maatalousmaa on kestävässä ja taloudellisessa käytössä
- Maa- ja metsätalouden ympäristökuormitus ilmaan, pinta- ja pohjavesiin sekä maaperään vähenee.
- Maatalouden ympäristölle aiheuttamat riskit pienenevät.
- Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuus säilyy.
- Maaseutumaisema, ja erityisesti kulttuurihistoriallisesti arvokas maisema, rakennuksineen ja ominaispiirteineen säilyy.
- Eläinten hyvinvointi ja terveys kohentuu entisestään.
- Puuenergian ja muun uusiutuvan bioenergian käyttö lisääntyy.
- Luonnonarvoiltaan merkittävät viljely-ympäristöt säilyvät ja metsien monimuotoisuudesta huolehditaan.
- Maanomistajan tavoitteiden tukeminen metsäluonnon hoidossa, metsien käsittelyn selkeyttäminen ja alueellisten työmahdollisuuksien lisääminen.

3.2.2.3 Maaseutualueiden elämänlaatu ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen

- Ydinmaaseudun ja kaupunkien läheisen maaseudun väkiluvun väheneminen hidastuu ja työllisyys parantuu suhteellisesti samaa vauhtia kuin koko maassa.
- Maaseudun yritysten ja työpaikkojen määrä lisääntyy ja elinkeinot monipuolistuvat.
- Maaseudun osaaminen kasvaa yrittäjyyden sekä tietotekniikan ja muun teknologian alueilla.
- Uudet innovaatiot ja tuotekehitys sekä maaseudun yritysten toimialat ja niiden verkostoituminen tarjoavat uusia työtilaisuuksia.
- Erityisesti naisten ja nuorten työtilaisuudet lisääntyvät.
- Maaseudun vetovoimaisuus asuinympäristönä kasvaa.
- Kylät säilyvät vireinä ja toimivina.

3.2.2.4 LEADER -toimintatapa

- Maaseudun asukkaiden elinolot ja elämän laatu parantuvat.
- Maaseudun asukkaiden elinkeinot ja työllisyysmahdollisuudet monipuolistuvat.
- Maaseudun asukkaiden sosiaalinen pääoma kasvaa.
- Maaseudun kilpailukyky lisääntyy innovatiivisilla ratkaisuilla ja osaamisella.
- Maaseudun paikallisyhteisöt ovat eläviä ja toimivia.

Alueellisella ohjelmalla on lisäksi seuraavat erityistavoitteet:

- Toimintaansa monipuolistaville maataloille on yritystukien lisäksi tarjolla selkeä ja kattava valikoima neuvonta- ja koulutuspalveluja.
- Maaseudulle syntyy lisää alihankintaa tekeviä yritysverkostoja.
- Paikallisen toimintaryhmätyön rahoituspohja monipuolistuu.
- Paikallisten toimintaryhmien rooli maaseutuelinkeinojen kehittämisessä vahvistuu.

- Laajempien hankekokonaisuuksien avulla päästään pitkäjänteiseen ja suunnattuun kehittämiseen, kehittämishankkeiden pirstaleisuus vähenee.
- Maaseutujaostoista kehittyä maaseudun kehittämistarpeisiin nopeasti reagoiva ja maaseudun kehittämistä kokonaisuutena käsittelevä yhteistyöfoorumi, joka tarvittaessa kykenee myös vaikeisiin linjauksiin ja rajauksiin.
- Sekä maaseudun kehittämistä rahoittavien organisaatioiden työnjako, että maaseudun kehittämisen kokonaisstrategia selkeytyy.

3.2.3. Toimenpiteet

Yleistavoitteiden saavuttamiseksi rahoitetaan yritys- ja kehittämishankkeita, jotka ovat maaseutujaostojen vahvistamien tukikelpoisuus- ja valintakriteerien mukaisia. Tietty osuus (15 %) ohjelmassa esitetyistä kehittämiseen varatuista varoista osoitetaan ylimaakunnallisten hankkeiden käyttöön.

Erylistavoitteiden saavuttamiseksi toteutetaan mm. seuraavat toimenpiteet:

- Rahoitetaan täsmähankkeiden lisäksi koko TE-keskusalueen kattavia elinkeinollisia koordinaatiohankkeita, joilla on selkeä keskinäinen työnjako ja vastuualueet.
- Koordinaatiohankkeiden hyvä yhteistyö varmistetaan sillä, että hankkeilla on yhteinen tiedotusresurssi. Em. resurssi vastaa sekä yrittäjille ja sidosryhmille suunnatun tiedottamisen selkeydestä, että myös toiminnallisesta yhteistyöstä paikallisten toimintaryhmien ja paikallisten yrityspalvelujen kanssa.
- Maaseutujaostoissa käydään perusteellinen keskustelu toimintaryhmätyön rahoituspohjan monipuolistumisen merkityksestä, ja sitä kautta pyritään vaikuttamaan mm. siihen, että myös muut alueelliset organisaatiot (esimerkiksi maakuntaliitot, ympäristökeskus ja kunnat) ottaisivat Leader-toimintatavan käyttöönsä.
- Kaikki ohjelman toimeenpanon strategiset pääasiat (rahoituksen kohdentaminen, valintakriteerit ja muut periaatelinjaukset) käsitellään maaseutujaostoissa.
- Maaseutujaostoissa käydään perusteellinen keskustelu eri organisaatioiden välisestä työnjaosta ja osallistumisesta maaseudun kehittämiseen, ja sitä kautta pyritään vaikuttamaan mm. siihen, että kaikki alueelliset organisaatiot (esimerkiksi maakuntaliitot ja ympäristökeskus) painottaisivat omissa suunnitelmissaan/ ohjelmassaan riittävästi maaseudun kehittämistä, ja osallistuisivat omalta osaltaan maaseudun kehittämiseen myös käytännössä.

Maaseudun kokonaisvaltaisen kehittämisen kannalta on erittäin tärkeää, että myös muut kuin maatilakäytäntöiset maaseudun pienyritykset voivat saada yritystukea.

3.2.4. Indikaattorit

Alueellisen ohjelman osalta käytetään valtakunnallisesti hyväksytyjä indikaattoreita, tarvittaessa maaseutujaostot voivat asettaa ohjelman tavoitteiden ja toteuman seuraamiseksi omia indikaattoreitaan.

3.3. Ohjelman toimeenpanon periaatteet

Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan maaseutujaostot ovat ohjelman toimeenpanon avainorganisaatioita, ja niissä käsitellään kaikki toimeenpanon strategiset pääasiat. Maaseutujaostojen toiminnan painoarvoa lisätään esimerkiksi sillä, että ennen ohjelman toimeenpanon

aloittamista maaseutujaostot päättävät rahoituksen alueellisesta kohdentamisesta, rahoitettavien hankkeiden valintakriteereistä sekä tukikelpoisten toimenpiteiden periaatelinjauksista.

Ohjelman toteutukseen liittyvistä asioista tiedotetaan avoimesti ja säännöllisesti koko ohjelmakauden ajan. Ohjelman toimeenpanoon liittyvä yleinen tiedottaminen hoidetaan keskitetysti TE-keskuksesta. Koko TE-keskusalueen kattavien kehittämishankkeiden toteutukseen liittyvä tiedottaminen hoidetaan keskitetysti koordinaatiohankkeiden yhteisen tiedotusresurssin toimesta. Paikallisten ohjelmien toteutukseen liittyvä tiedottaminen hoituu paikallisten toimintaryhmien kautta.

Toimeenpanoon liittyviä periaatelinjauksia valmistellaan siten, että yritystukien osuus koko kehittämisrahoituksesta nousisi selkeästi suuremmaksi kuin ohjelmakaudella 2000 - 2006 (kts. kuva 1), ja että yritystuista selkeästi suurempi osa kohdentuisi ydinmaaseudulle kuin ohjelmakaudella 2000-2006 (kts. taulukko 2).

Kokemukset alueelliseen maaseutuohjelman toteuttamisesta ohjelmakaudella 2000-2006 osoittavat, että jatkossa on välttämätöntä selkeyttää sekä yleisten kehittämishankkeiden että yrityshankkeiden valintakriteerejä. Yleisten kehittämishankkeiden osalta tullaan painottamaan laajempia hankekokonaisuuksia, hankevalmistelun laajapohjaisuutta sekä sisällön konkreettisuutta ja selkeitä rajoituksia. Pääsääntöisesti hankkeet ovat kestoltaan kolmevuotisia, mutta perustelluista syistä hankkeen kestoa voidaan jatkaa. Hankkeiden rahoitusraami sidotaan hankkeiden käyttöön vuositasolla, jotta hanketoiminnassa voidaan vähentää hankebudjetin ja toteuman välistä eroavaisuutta. Esimerkiksi yleisissä elinkeinohankkeissa hankesuunnitelman pitää mm. antaa selkeä vastaus kysymykseen: mitä konkreettista hyötyä hankkeen toimenpiteistä on yrittäjille. Yhteisöllisissä hankkeissa hankesuunnitelmasta tulee selkeästi käydä ilmi mm. se, että miten hankkeen toimenpiteillä aidosti kehitetään ja lisätään paikallista yhteistyötä.

Yrityshankkeille luodaan selkeät valintakriteerit, joissa määritellään mm. seuraavien asioiden painoarvot: tuettavan toiminnan aito yrittäjämäisyys, kannattavuus ja vaikutus yrittäjän toimeentuloon; yrittäjän ammattitaito, osallistuminen tuettavaan toimintaan ja tietämys tuettavan toimialan markkinatilanteesta; sekä tuettavan toiminnan työllisyysvaikutukset. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta poikkeavia alueellisia toimialarajauksia ei tehdä, vaan tuettavat yrityshankkeet seulotaan esiin yhdellä ja yhtenäisellä valintakriteeristöllä. Tietyn euromäärän ylittävien hankkeiden osalta tukikäsittelyyn osallistuvat myös TE-keskuksen yritysoston edustajat.

Edellisestä ohjelmakaudesta poiketen, käytetään ns. jatkuvan haun lisäksi tarvittaessa myös jaksoitettuja hakuaikoja ja kohdennettuja hakuja. Tällöin käyttöön otettavan eräkohtaisen valintaprosessin avulla rahoitus voidaan paremmin kohdentaa juuri niihin hankkeisiin, jotka tehokkaimmin toteuttavat ohjelman tavoitteita.

Alueellisen ohjelman tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti maaseutujaostojen kokouksissa sekä lisäksi ohjelman toteutuksesta tehdään väli- ja jälkiarviointit. Väliarvioinnin perusteella maaseutujaostoilla on tarvittaessa mahdollisuus muuttaa ohjelman toimenpiteiden kohdentamista siten, että ohjelman tavoitteet saavutettaisiin mahdollisimman hyvin. Arvioinneissa keskitytään maaseutujaostoissa vahvistettaviin koko ohjelman kannalta keskeisiin indikaattoreihin, joita voidaan tarvittaessa täydentää toimintalinjakohtaisilla indikaattoreilla. Koko alueelle yhtenäisten pääindikaattoreiden avulla voidaan ohjelman tuotoksia, tuloksia ja vaikutuksia, sekä päätavoitteiden toteutumista tarkastella sekä alue-että toimintaryhmätasolla.

Yleishyödyllisten hankkeiden toteutuksen teknistä sujuvuutta pyritään edistämään mm. sillä, että kaikkiin hankesuunnitelmiin sisällytetään ns. tekninen osa, jossa selitetään mm. hankkeen kirjanpitoon, kustannusten kohdentamisperiaatteisiin ja hakijan sisäisiin kustannuksiin liittyviä asioita. Lisäksi pyritään sisäisesti selkeyttämään TE-keskuksen toimintaa ja varmistamaan hakemusten sujuva ja moitteeton käsittely.

4. TOIMINTALINJAT JA ALUEELLISET TOIMENPITEET

Alueellisen ohjelman lähtökohtana on ollut tuoda maaseudunkehittämiseen alueellinen näkemys. Alueellinen ohjelma tukee Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa ja siinä esitettyjä linjauksia. Täten siinä esitettyjä linjauksia ei ole uudelleen kirjoitettu tähän ohjelmaan toimintalinjojen eikä toimenpiteiden alle. Seuraavaksi esitetyissä toimintalinjoissa ja toimenpiteissä erittelyssä on esitetty vain ne linjaukset ja laajennukset, jotka poikkeavat Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa esitetyistä.

4.1. Toimintalinja 1: Maa- ja metsätalouden kilpailukykyyn parantaminen

Toimintalinja sisältää mm. tuotantokustannusten alentamiseen, maataloustuotannon markkinasuuntautuneisuuden lisäämiseen, maa- ja metsätalousyrittäjien osaamisen ja ympäristötietoisuuden parantamiseen, yrittäjien ikärakenteen parantamiseen, ympäristön tilan parantamiseen, maatilojen toimeentulomahdollisuuksien monipuolistumiseen, puuenergian ja muiden uusiutuvien bioenergiamuotojen käytön lisääntymiseen sekä puutuotteiden jalostusasteen nousuun liittyviä toimenpiteitä.

Rahoitusyksikön toimenpiteet:

Alueella voidaan rahoittaa esimerkiksi koko TE-keskusalueen kattava maa- ja metsätalouden kehittämishanke, joka vastaa mm. maa- ja metsätilojen sukupolvenvaihdoksiin sekä maa- ja metsätalousyrittäjien osaamiseen liittyvän tiedotuksen, koulutuksen ja neuvonnan järjestämisestä.

Alueella voidaan rahoittaa esimerkiksi maa- metsätaloustuotteiden jalostukseen ja markkinointiin liittyviä yrityshankkeita, jotka ovat maaseutuajastojen vahvistamisen tukikelpoisuus- ja valintakriteerien mukaisia.

4.2. Toimintalinja 2: Ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen

Toimintalinjaan sisältyy mm. maa- ja metsätalouden kestävään ja taloudelliseen käyttöön, maa- ja metsätalouden ympäristökuormitukseen, maaseutualueiden luonnon monimuotoisuuteen, eläinten hyvinvointiin ja terveyteen, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden maisemien säilymiseen sekä luonnonarvoiltaan merkittävien viljely-ympäristöjen ja metsäalueiden säilymiseen liittyviä toimenpiteitä.

Rahoitusyksikön toimenpiteet:

Alueella rahoitettava koko TE-keskusalueen kattava maa- ja metsätalouden kehittämishanke (kts. kohta 4.1.) vastaa myös ympäristötukeen liittyvän tiedotuksen, koulutuksen ja neuvonnan järjestämisestä. Lisäksi alueella voidaan rahoittaa Leader-toimintatapaan perustuvia paikallisia yhteishankkeita, esimerkiksi kosteikkojen perustamista tai perinnebiotooppien peruskunnostusta. Leader-toimintatavalla rahoitetaan ensisijaisesti sellaisia

ympäristön ja maan hoitoon liittyviä hankkeita, joiden toteuttaminen yhteishankkeina on sekä rahoituksellisesti että toiminnallisesti järkevämpää kuin tilakohtaisilla tuilla, ja jotka ovat ympäristötuen ehtojen mukaisia.

Esimerkki siitä, miten Leader-toimintatavalla (=paikallisen toimintaryhmän kautta) voitaisiin myöntää erityisympäristötukea perinnebiotooppien säilyttämiseen: Maanomistaja (myös viljelijä) vuokraa perinnebiotooppikohteen esimerkiksi kyläyhdistykselle tai metsästysseuralle vähintään sopimuksen kestoajaksi. Tämä taho hakee tukea ja tekee sopimuksen viideksi vuodeksi. Sopimuksessa hakija sitoutuu viisi vuotta ylläpitämään ja hoitamaan arvokasta perinnebiotooppia, valtio puolestaan maksaa vuosittaisen korvauksen. Leader-ryhmän kautta tuki voidaan myöntää myös muille kuin viljelijöille. Muita kuin viljelijämaanomistajia koskevat samat säännöt kuin viljelijöitä sekä samat sopimuskäytännöt. Leader-ryhmän tehtävä on alueellaan aktivoida mm. kylätoimikuntia, viljelijäjärjestöjä, metsästysseuroja jne. hakemaan tukea. Toimintaryhmän hallitus antaa lausunnot hakemuksista. TE-keskuksen maaseutuosasto tarkistaa hakijaan ja alueeseen liittyvät säädökset sekä pyytää tarvittavat lausunnot mm. ympäristöhallinnolta. TE-keskus tekee hakijan kanssa vähintään viisivuotisen erityisympäristötukisopimuksen.

4.3. Toimintalinja 3: Maaseutualueiden elämänlaatu ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen

Toimenpiteeseen sisältyy mm. ydinmaaseudun väkiluvun vähenemisen hidastumiseen, työllisyyden parantumiseen, yritysten ja työpaikkojen lisääntymiseen, elinkeinorakenteen monipuolistumiseen, yrittäjyys- ja teknologiaosaamisen kasvamiseen, uusien innovaatioiden ja tuotekehityksen lisääntymiseen, verkostoitumisen lisääntymiseen, naisten ja nuorten työtilaisuuksien lisääntymiseen, maaseudun vetovoimaisuuden lisääntymiseen sekä kylien vireyden ja toimivuuden säilymiseen liittyviä toimenpiteitä.

Manner-Suomen ja Uudenmaan alueellisessa maaseutuohjelmassa on esitetty strategia kehittämiselle sekä valittu painopisteet alueen kehittämiseksi. Esitetyt painotukset luovat suuntaviivat Uudenmaan alueen toimenpidekohtaisen rahoituksen kohdentamiselle sekä alueellisesti että paikallisesti.

Manner-Suomen maaseutuohjelman yritysrahoituksesta vähintään 80 % tulee kohdistua ydinmaaseudulle sekä enintään 5 % kaupungiksi luettavalle alueelle. Yritystukirahoituksesta enintään 15 % voi kohdistua kaupunkien läheiselle maaseudulle.

Toimintalinjan 3 osalta Uudenmaan tavoitteellinen rahoitus on kohdennettu seuraavasti, ydinmaaseutualueet 40 %, kaupunkikunnat 15 % ja kaupunkien läheisen maaseudun alueet 45 %. Rahoitus kohdennetaan edelleen toimintaryhmille niiden osuuden mukaisessa suhteessa niiden toimintalinjojen osalta joissa on käytössä Leader-lähestymistapa.

Toimintalinjan 3 myöntövaltuudesta 33 % kohdennetaan maatalojen toiminnan monipuolistamiseen. Mikroyritysten perustamiseen ja kehittämiseen kohdennetaan 14 % ja matkailuelinkeinojen edistämiseen kohdennettuihin muihin kuin yritysکوhtaisiin toimenpiteisiin varataan 8 % toimintalinjan rahoituksesta.

Maatilakytöntäiset yrityshankkeet rahoitetaan ensisijaisesti suoraan TE-keskuksen kautta, paikalliset toimintaryhmät (Leader) voivat tukea omalla alueellansa kaikkia tämän toimenpiteen mukaisia paikallisia mikroyrityksiä. Aktivoinnin ja tuen painopiste tulee olla pienissä ja alkavissa yrityksissä. Tarvittaessa työnjakoa tarkistetaan tarvittaessa EU-komission hyväksytyä kansallisen ohjelman ja siihen liittyvän lainsäädännön valmistuttua.

Eriytyistä huomiota kiinnitetään peltoon ja metsään perustuvan energiantuotannon kehittämiseen, koska peltokasvien ja metsän vähempiarvoisen puuaineksen hyödyntäminen lämpöenergiaksi mm. lämpölaitoksissa ja jalostaminen polttonesteiksi antaa maaseutuyrittäjälle lisäansiomahdollisuuksia.

Yritystoiminnan kehittämistoimissa rahastojen ja toimijoiden välinen työnjako Uudenmaan TE-keskusalueella sovitaan ja siihen sitoudutaan alueellisesti ja paikallisesti. TE-keskuksen eri osastot ja yksiköt sekä seudulliset yrityspalvelupisteet että toimintaryhmät sopivat kirjallisesti työnjaosta ja menettelytavoista.

Elämänlaadun osalta rahastojen ja toimijoiden välinen työnjako ja alueelliset painotukset sovitaan alueellisella että paikallisella tasolla kansallisten ohjelman linjausten puitteissa.

Rahoitusyksikön toimenpiteet:

Uudenmaan TE-keskusalueella voidaan rahoittaa esimerkiksi:

- Koko TE-keskusalueen kattavia elinkeinollisia koordinaatiohankkeita, joilla on selkeä keskinäinen työnjako ja vastuualueet. Esimerkkeinä maaseutuyrittäjyyden ja bioenergian-koordinaatiohankkeet, jotka voivat vastata alan tiedotuksen, koulutuksen ja neuvonnan järjestämisestä.
- Yritys- ja yritysryhmähankkeita, jotka ovat maaseutujaostojen vahvistamien tukikelpoisuus- ja valintakriteerien mukaisia,
- Muita maaseutujaostojen linjauksien mukaisia kehittämishankkeita ja ylimaakunnallisia kehittämishankkeita niille osoitetun kiintiön puitteissa

Leader-toimintatavalla voidaan rahoittaa esimerkiksi:

- Paikallisia yhteisöllisiä kehittämishankkeita, jotka ovat sekä voimassa olevan lainsäädännön että paikallisten ohjelmien (kts. viittaukset 1-7) mukaisia, ja joiden rahoittamista paikalliset toimintaryhmät puoltavat.
- Paikallisia sateenvarjohankkeita, joihin kootaan useita sellaisia pienimuotoisia kehittämistoimia, joita ei toiminnallisesti eikä hallinnollisesti ole järkevää toteuttaa erillisinä hankkeina.
- Yritys- ja yritysryhmähankkeita, jotka ovat TE-keskusaluetta koskevien tukikelpoisuus- ja valintakriteerien mukaisia,
- Paikallisia elinkeinohankkeita, esimerkiksi yrittäjien paikallinen yhteistyö ja verkostoituminen. Ensisijaisesti rahoitetaan sellaisia hankkeita, jotka selkeästi täydentävät edellä mainittujen koordinaatiohankkeiden toimenpiteitä.
- Ensisijaisesti sellaisia paikallisia toimenpiteitä, joihin ei ole saatavissa julkista rahoitusta muualta.
- Ensisijaisesti sellaisia paikallisia kehittämishankkeita, joiden sisältö on selkeästi muuta kuin hakijan ja kohderyhmän tavanomaista toimintaa.
- Yhteisöllisten investointien osalta ensisijaisesti sellaisia hankkeita, jotka liittyvät selkeästi paikallista yhteistoimintaa lisäävän ja tehostavan kehittämisosion toteuttamiseen.
- Kulttuuriperintökohteiden osalta ensisijaisesti hankkeita, joissa kohdetta kunnostetaan pääosin alueen asukkaiden yhteiseen käyttöön.

Maaseudun elinolojen ja elämänlaadun kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä rahoitetaan ensisijaisesti Leader-toimintatavalla. Paikalliset toimintaryhmät kantavat päävastuun paikallisten kehittämistarpeiden määrittelystä, tarvittavien kehittämistoimenpiteiden valinnasta, sekä niiden käytännön toteutuksesta (kts. viittaukset 1-7).

Paikallisten toimintaryhmien tulee huomioida rahoitusesityksissään TE-keskuksessa noudatettavat tuen painopisteet ja linjaukset sekä sovitut menettelyt hankkeiden yhteensovittamiseksi.

4.4. Linja 4: Leader-toimintatapa

Leader-toimintatapa noudattaa pääsääntöisesti samaa hallintomallia ohjelmakaudella 2007-2013 kuin LEADER+- ohjelmassa on noudatettu ohjelmakaudella 2000-2006. Paikallisilla toimintaryhmillä (kts. viitteet 1-7) on edelleenkin vastuu ohjelman toteuttamiseen myönnettyjen julkisten varojen seurannasta ja hallinnoinnista, hankkeiden tarkoituksenmukaisuusharkinnasta, tiedotuksesta, aktivoinnista sekä hankkeiden ohjauksesta ja koulutuksesta. TE-keskus vastaa, hankkeiden laillisuustarkastuksista sekä lopullisesta päätöksenteosta. Maa- ja metsätalousministeriö määrittelee, toimintaryhmien rahoituskehykset ja ohjaa toimintaa lainsäädännön, ohjeistuksen ja koulutuksen avulla.

TE-keskuksen maaseutuosasto tekee siis kaikki Leader-toimintatavalla toteutettavien hankkeiden rahoitus- ja maksatuspäätökset. TE-keskus voi tehdä myönteisen rahoituspäätöksen vain, jos toimintaryhmä esittää hanketta rahoitettavaksi. TE-keskus voi tehdä kielteisen päätöksen vastoin toimintaryhmän esitystä vain jos hanke on lainsäädännön ja ohjelman vastainen tai hankkeessa esitetyt toimenpiteet ovat päällekkäisiä alueella eri ohjelmista rahoitettujen hankkeiden toimenpiteiden kanssa tai hanke-esitys ei noudata maaseutuosaostoissa sovittuja tuen painopisteitä ja linjauksia. TE-keskus vastaa siis kaikkien hankkeiden laillisuustarkastuksesta. TE-keskus vastaa myös niiden hankkeiden tarkoituksenmukaisuusharkinnasta, joissa toimintaryhmä on itse hankkeen hakijana. Lisäksi yritys-hankkeiden osalta TE-keskus tarkistaa hakijan tiedot ja liiketaloudellisen kannattavuuden, sekä arvioi alueen markkina- ja kilpailutilanteen. Suurissa yrityshankkeissa TE-keskuksen yritysosaosto avustaa maaseutuosaostoa päätöksenteossa.

4.5. Leader-toimintatavan mukaiset toimet linjoissa 1, 2 ja 3

4.5.1. Toimenpiteet linjassa 1: Maa- ja metsätalouden kilpailukyky

Toimintalinjassa 1 Leader-toimintatavalla voidaan toteuttaa toimenpiteitä 111 (Osaaminen ja koulutus maa-, metsä- ja elintarviketaloudessa), 123 (Maa- ja metsätaloustuotteiden arvon lisääminen) ja 124 (Maa- ja metsätalouden yhteistyö elintarviketeollisuuden kanssa uusien tuotteiden, tuotantomenetelmien ja tekniikoiden kehittämiseksi).

4.5.2. Toimenpiteet linjassa 2: Ympäristön ja maan hoito

Linjassa 2 rahoitetaan Leader-toimintatapaan perustuvia paikallisia yhteishankkeita. Maatalouden ympäristötuen erityistukisopimuksista (toimenpide 214) tukea voidaan myöntää Leader-toimintatavan mukaisesti myös rekisteröityneille yhdistyksille perinnebiotooppien hoitoon liittyvissä sopimuksissa. Lisäksi Leader-toimintatavan mukaan voidaan rahoittaa toimenpiteessä 216 (Ei tuotannolliset investoinnit), koskien monivaikutteisten kosteikkojen perustamista ja arvokkaiden perinnebiotooppien alkuraivausta ja aitaamista.

Leader-toimintatavalla rahoitetaan ensisijaisesti sellaisia hankkeita, joiden toteuttaminen yhteishankkeina on sekä rahoituksellisesti että toiminnallisesti järkevämpää kuin tilakohtaisilla tuilla, ja jotka ovat ympäristötuen ehtojen mukaisia.

4.5.3. Toimenpiteet linjassa 3: Maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen ja maaseutualueiden elämänlaatu

Kaikkia linjassa 3 mainittuja toimenpiteitä voidaan rahoittaa Leader-toimintatavalla. Leader-toimintatavalla rahoitetaan vain sellaisia yritys- ja yritysryhmähankkeita, jotka ovat TE-keskusaluetta koskevien tukikelpoisuus- ja valintakriteerien mukaisia. Ensisijaisesti rahoitetaan tätä kautta muita kuin maatilakytöntäisiä yrityshankkeita.

Linjan 3 yhteisöllinen kehittäminen (esimerkiksi kylähankkeet) toteutetaan kokonaisuudessaan Leader-toimintatavalla.

Linjassa 3 rahoitetaan Leader-toimintatavalla myös paikallisia yleishyödyllisiä elinkeinohankkeita, sekä ns. paikallisia sateenvarjohankkeita.

4.6. Tukitaso

Maatilasidonnaisien yrityshankkeiden osalta tukitasona käytetään lähtökohtaisesti 20 % koko Uudenmaan TE-keskuksen alueella. Muitten toimenpiteiden osalta maaseutuajaostot voivat linjata Manner-Suomen alueellisessa maaseutuohjelmassa määritellyjä maksimitukitasoja alemmat tasot (liite 8).

4.7. Rahoituksen kohdentaminen

Julkinen rahoitus kohdennetaan alueellisesti toimintalinjoittain ja seurannan johdosta toimenpiteittäin (liite 6). TE-keskus ja toimintaryhmät seuraavat rahoituksen kohdentumista ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Kansallinen julkinen rahoitusosuus muodostuu valtion, kuntien ja muiden julkisten tahojen rahoituksesta.

4.8. Mahdolliset kansalliset toimenpiteet ja niiden kuvaukset

Mahdolliset kansalliset toimenpiteet toimeenpannaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti, sekä samojen peruseriaatteiden ja -linjausten mukaisesti kuin ohjelman muut osat.

5. ALUEEN OHJELMIEN YHTEENSOVITUS JA TYÖNJAKO

TE-keskuksen maaseutuosaston kautta rahoitettavien koordinaatiohankkeiden yhteensovitus muihin maaseutuun kohdistuviin kehittämishankkeisiin / -toimenpiteisiin tapahtuu maaseutuajaostoissa.

Ohjelmakaudella 2000 - 2006 vakiintuneen käytännön mukaisesti TE-keskuksen maaseutuosaston kautta rahoitettavien hankkeiden yhteensovitus muihin TE-keskuksen kautta rahoitettaviin hankkeisiin tapahtuu TE-keskuksen EU-hankeyksikössä, joka välittää yhteensovitustiedot edelleen EU-hankeryhmälle.

Paikallisten toimintaryhmien tulee huomioida rahoitusesityksissään TE-keskuksessa noudatettavat tuen painopisteet ja linjaukset sekä hankkeiden yhteensovitusmenettely.

Eri ohjelmien yhteensovittamista ja työnjakoa käsitellään myös maaseutujaostoissa, ja tavoitteena on mm. se, että kaikki ohjelmat osallistuisivat maaseudun kehittämisen rahoittamiseen myös käytännössä.

6. RAHOITUS

6.1. Alueellisten sidontojen vuosittainen kohdentuminen

Taulukko 7. Maaseuturahaston rahoitusosuuden vuosittainen kohdentuminen määräytyy alustavasti oheisen taulukon mukaisesti*.

Vuosi	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Maaseuturahaston rahoitus %	16,11 %	15,2 %	14,06 %	14,25 %	13,84 %	13,49 %	13,06 %

* Ei sisällä toimintalinjan 1 osalta toimenpiteitä 112, 113, 121 eikä toimintalinjan 2 rahoitusosuutta

6.2. Julkisen rahoituksen alueellinen jakautuminen toimintalinjoittain ja toimenpiteittäin Uudenmaan alueella 2007-2013

Hanketoiminnan julkisen rahoituksen alueellinen jakaantuminen toimintalinjoittain ja toimenpiteittäin Uudenmaan alueella 2007 - 2013 on esitetty liitteessä 6. Hankerahoituksen julkisen tuen määräksi on arvioitu 39,995 milj. euroa (ei sisällä PK-yrityksiä). Esitys perustuu TE-keskusrahoituksen osalta MMM:n alustavaan 22 milj. euron alueelliseen osuuteen. Arvio ei sisällä TE-keskus toimenpiteeseen 321 liittyvää kuntarahoitus osuutta arviolta 2,32 milj. euroa eikä PK yritystukia toimenpiteen 123 osalta.

Toimintaryhmärahoitus perustuu toimintaryhmien esityksiin. Kehykset eivät huomioi Varsinais-Suomen TE-keskuksen hallinnoiman LSMK ry:n Karjalohjan, Samatkan ja Nummi-Pusulän osuutta eikä Ylisetin kautta hallinnoitua Hyvinkään osuutta.

6.3. Arvio alueellisen ohjelman kokonaisrahoituksesta toimenpiteittäin (alustava)

Alustava arvio alueellisen ohjelman kokonaisrahoituksesta Uudenmaan alueella toimenpiteittäin TE-keskusrahoituksen ja viiden toimintaryhmän osalta on esitetty liitteessä 7.

Sukupolvenvaihdosten määräksi ohjelmakaudelle on arvioitu noin 700 sukupolvenvaihdosta, nuorten viljelijöiden aloitustuen määränä on käytetty 35 000 euroa, vuodesta 2008 alkaen toimenpiteisiin kuluu julkista tukea arviolta 21,0 milj. euroa. Lypsy- ja lihakarjanavetoihin on vuonna 2005 myönnetty avustusta 0,67 milj. euroa. Toimenpiteen 121 julkisen tuen osuudeksi ohjelmakaudelle vuodesta 2008 lähtien on arvioitu 4 milj. euroa.

6.4. Arvio teknisen tuen rahoitustarpeesta

Jos toimeenpanon periaatteisiin ei tule suuria muutoksia, on kohdassa 6.3. esitetyn rahoitustarpeen hallinnointiin tarvittava henkilöstöresurssi TE-keskuksen maaseutuosaston rahoitusyksikössä noin 7 henkilöä. Ohjelman toimeenpanoon tarvitaan vakinaisen henkilöstön lisäksi noin 4 henkilön resurssi, mikä tarkoittaa vähintään 180 000 euron vuotuista

teknisen tuen tarvetta. Edellä mainittuun summaan sisältyy henkilöstökustannusten lisäksi myös ohjelman toimeenpanoon liittyvän tiedotuksen, koulutuksen ja arvioinnin rahoitustarve.

Mikäli rahoitusyksikön hallinnoitavaksi tulee myös ns. ylimaakunnallisia tai kansainvälisiä hankkeita, on teknisen tuen tarve edellä mainittua suurempi.

Ohjelman toimeenpanon sujuvuuden kannalta olisi kuitenkin järkevää, että TE-keskuksen hallinnointiresurssit osoitettaisiin erillisen teknisen tuen sijasta suoraan TE-keskuksen toimintamenoihin.

6.5. Alustava arvio kehittämistoimenpiteiden rahoitustarpeesta

Kehittämishankkeisiin on tarkoitus osoittaa TE-keskuksen julkisesta rahoituksesta n. 40 %, josta 15 % on mahdollista kohdentaa valtakunnallisten ja ylimaakunnallisten hankkeiden käyttöön.

Toimintaryhmien kuntarahoitusosuudeksi on arvioitu 5,66 milj. euroa. Kehittämishankkeisiin ei pääsääntöisesti edellytetä kuntarahoitusta toimenpidettä 321 lukuunottamatta.

7. ALUEELLINEN VALMISTELU

7.1. Julkisuus

Aikataulun kiireellisyyden vuoksi ohjelmavalmistelu ydinryhmä oli seuraava: Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan maaseutujaostot, paikalliset toimintaryhmät ja TE-keskuksen maaseutuosaasto.

Maaseutujaostojen ja paikallisten toimintaryhmien lisäksi ohjelmaan pyydettiin lausunnot seuraavilta organisaatioilta:

- alueen kunnat (34 kpl, postitus maataloussihteerien kautta)
- metsänomistajien liitot (2 kpl)
- uusyrityskeskukset (10 kpl)
- Keski-Uudenmaan Kehittämiskeskus Oy Forum
- Lohjan yrityspalvelukeskus Oy
- Länsi-Uudenmaan Yrityshautomo Oy
- Maaseutuyrityshautomo, Uusimaa Nyland
- Raaseporin elinkeinokeskus

7.2. Alueellisen yhteistyön osallistujat

Maaseutujaostojen kautta ohjelman valmisteluun ovat osallistuneet seuraavat organisaatiot:

- Uudenmaan TE-keskuksen maaseutuosaasto
- Itä-Uudenmaan liitto
- Uudenmaan liitto
- Uudenmaan ympäristökeskus
- Kustens skogscentral
- Hämeen-Uudenmaan metsäkeskus
- Nylands Svenska Producentförbund

- MTK-Uusimaa
- Nylands Svenska Lantbrukssällskap
- ProAgria Uusimaa ry
- Laurea ammattikorkeakoulu
- Idässä Itää ry – Gro i Öst rf
- Keskisen Uudenmaan Kehittämisyhdistys KEHU ry
- Länsi-Uudenmaan Kehitys LUKE ry
- Maaseudun kehittämissyhdistys SAMPo ry
- Pomoväst rf
- Lounais-Suomen Maaseudun Kehittämisyhdistys ry
- Hyvinkään-Riihimäen Seudun Yhteistoimintayhdistys ry YliSet

7.3. Alueellisen valmistelun organisointi

Ohjelmalle valitun näkökulman (=rahoitusyksikön toimintasektori) ja ohjelmavalmistelu aikataulun kiireellisyyden perusteella maaseutujaostoissa päädyttiin siihen, että TE-keskuksen maaseutuosaston rahoitusyksikkö kirjoittaa ns. perustekstin. Maaseutujaostot ovat käsitelleet ohjelman sisältöä ja ohjelmaluonnokseen saatuja lausuntoja sekä kokouksissa, että sähköpostitse. Myös kaikki paikalliset toimintaryhmät ovat olleet mukana käsittelyssä.

Koska jokainen maaseutujaostojen jäsen, ja jokainen paikallinen toimintaryhmä on käynyt tarpeelliseksi katsomansa keskustelut edustamansa tahon / alueen kanssa, on ohjelman valmisteluun käytännössä voinut vaikuttaa lukuisa ihmisjoukko. Lisäksi ohjelmaluonnos on ollut vapaasti luettavissa Uudenmaan TE-keskuksen kotisivuilla.

7.4. Ohjelman alueellinen toimeenpano ja päätöksenteko

Toimeenpano- ja päätöksentekomenettelyt pohjautuvat toimeenpanohetkellä voimassa olevaan lainsäädäntöön. Maaseutujaostot päättävät ennen ohjelman toimeenpanon aloittamista mm. rahoituksen alueellisesta kohdentamisesta, rahoitettavien hankkeiden valintakriteereistä sekä tukikelpoisten toimenpiteiden periaatelinjauksista. Ohjelman toimeenpanon sujuvuuden kannalta on erittäin tärkeää, että em. maaseutujaostojen päätöksistä tiedotetaan mahdollisimman avoimesti ja kattavasti (esim. internetissä).

Yleisten kehittämishankkeiden ja elinkeinollisten kehittämishankkeiden valinta tapahtuu kohdennetun haun kautta. Ohjelman avauduttua kolmivuotisiin kehittämishankkeisiin sidotaan n. 40 % kehittämiseen varatusta myöntövaltuudesta. Ensimmäisessä vaiheessa myönnetään rahoitus vuosille 2007-2008 ja sen jälkeen kehittämishankkeita rahoitetaan kyseisen vuoden myöntökiintiöstä kunkin hankkeen edellisvuoden toteumaan ja tarkennettuun hankesuunnitelmaan perustuen. Hankkeiden tulosten ja ulkopuolisen riippumattoman arvioinnin pohjalta hankkeet arvioidaan rahoituskauden puolivälin tienoilla. Arvioinnin valmistuttua kohdennetulla haulla valitaan ohjelmakauden jälkipuoliskon rahoitettavat kehittämishankkeet. Ylimaakunnallisiin hankkeisiin varataan 15% kehittämiseen varatusta vuosittaisesta myöntökiintiöstä.

Maaseutujaostojen kokoonpanon laajapohjaisuus ja tasapainoisuus tarkistetaan tarvittaessa ennen ohjelman toimeenpanon aloittamista.

Kukin paikallinen toimintaryhmä (kts. viitteet 1-7) vastaa siitä, että Leader-toimintatavalla toteutettavat hankkeet ovat tarkoituksenmukaisia sekä paikallisen että kansallisen ohjel-

man näkökulmasta. Leader-toimintatavalla voidaan rahoittaa vain sellaisia hankkeita, joiden rahoittamista paikallinen toimintaryhmä puoltaa. Leader-toimintatavalla rahoitettavien yritys- ja yritysryhmähankkeiden pitää kuitenkin olla maaseutujaostojen vahvistamien koko TE-keskusaluetta koskevien tukikelpoisuus- ja valintakriteerien mukaisia.

TE-keskuksen maaseutuosasto vastaa siitä, että muut kuin Leader-toimintatavalla toteutettavat hankkeet ovat tarkoituksenmukaisia sekä alueellisen että kansallisen ohjelman näkökulmasta.

TE-keskuksen maaseutuosasto tarkastaa kaikkien hankkeiden laillisuuden ja tekee kaikki rahoituspäätökset.

Ohjelman toimeenpanon sujuvuuden ja tasapuolisuuden kannalta on erittäin tärkeää, että ohjelman toimeenpanoon ja päätöksentekoon on käytettävissä riittävästi alueellisia (=TE-keskuksen maaseutuosastolla) ja paikallisia (=paikallisissa toimintaryhmissä) resursseja.

8. KÄSITTEITÄ JA LISÄTIETOJA

Tässä asiakirjassa käytettyjen käsitteiden selityksiä:

Elinkeinollinen kehittäminen	Yleishyödyllinen kehittäminen jonka tavoitteena on ensisijaisesti kehittää yrittäjyyttä sekä lisätä ja monipuolistaa yritystoimintaa.
Rahoitusyksikkö	Yksi TE-keskuksen maaseutuosaston neljästä yksiköstä; muut yksiköt ovat kalatalousyksikkö, valvontayksikkö ja ympäristöyksikkö. Kts. myös 'Maaseutuosasto' ja 'TE-keskus'.
Kaupunkien läheinen maaseutu Kehittämishanke	Yksi maaseututyyppeistä, kts. liite 3. Määräaikaista tiettyä ohjelmaa toteuttavaa toimintaa, josta on laadittu suunnitelma ja jolla on useampia hyödynsaajia.
Koordinaatiohanke	Yleishyödyllinen kehittämishanke, jolle on määriteltävä tietty vastuualue koskien koko TE-keskuksen aluetta. Kts. myös 'Yleishyödyllisyys' ja 'Kehittämishanke'.
Leader-toimintatapa	Paikallisten toimintaryhmien kautta tapahtuva kehittämistoiminta, jossa rahoitettavat toimenpiteet perustuvat paikallisiin tarpeisiin. Kts. myös 'Toimintaryhmä'.
Maaseutujaosto	Maakunnan yhteistyöryhmän (lyhenne MYR) alainen jaosto, jonka toimintaa johtaa TE-keskuksen maaseutuosasto.
Maaseutujaostot	Itä-Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmän maaseutujaosto ja Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmän maaseutujaosto; kokoontuvat yhteisissä kokouksissa.
Maaseutuosasto	Yksi TE-keskuksen kolmesta osastosta; muut osastot ovat työvoimaosasto ja yritysosasto. Kts. myös 'TE-keskus' ja 'Rahoitusyksikkö'.
Maatilakytkenä	Yritystoimintaa harjoitetaan maatilalla maatalouden yhteydessä (maa- ja metsätaloudella oltava olennaista merkitystä yrittäjän toimeentuloon).
MYR Osarahoitus	Maakunnan yhteistyöryhmä. Kts. myös 'Maaseutujaostot'. Julkisella rahoituksella rahoitetaan vain osa tietyn kehittämistoimenpiteen kustannuksista.

Paikallinen toimintaryhmä TE-keskus	Kts. 'Toimintaryhmä'. Työvoima- ja elinkeinokeskus. Lisätietoja internetistä www.te-keskus.fi
Riippumattomuus	Kehittämishankkeen yleishyödylliset yrityskohtaiset investoinnit voivat kohdistua enintään 25 % osuudella yritys-kohtaisesti. Esim. opastukset.
Toimeenpano	Virallisesti vahvistetun kehittämisohjelman viranomais-tehtävät TE-keskuksessa.
Toimintaryhmä	Maaseudun kehittämissyhdystys, joka toteuttaa omaa kehittämisohjelmaansa rahoittamalla paikallislähtöisiä pienimuotoisia hankkeita. Kts. myös 'Leader-toimintatapa'. Lisätietoja internetistä www.maaseutuplus.net
Tukimuoto	Julkisella rahoituksella tuettavat kehittämistoimenpiteet, jotka poikkeavat toisistaan toimenpiteiden hyödynsaajien osalta. Päämuodot ovat yrityshanke ja yleinen kehittämishanke. Kts 'Yrityshanke' ja 'Yleinen kehittämishanke'.
Ydinmaaseutu Yhteensovitus	Yksi maaseututyyppeistä, kts. liite 3. Toimenpiteet joilla varmistetaan että jokaisessa hankkeessa on otettu huomioon muiden käynnissä olevien hankkeiden (myös eri rahoituslähteistä rahoitetut) toimenpiteet, eli hankkeiden toimenpiteet ovat toisiaan täydentäviä mutta eivät päällekkäisiä.
Yhteisöllinen kehittäminen	Yleishyödyllistä kehittämistä, jonka ensisijainen tavoite on muuta kuin elinkeinollista kehittämistä. Esim. kylätöiminnan kehittäminen. Kts. myös 'Yleishyödyllisyys' ja 'Elinkeinollinen kehittäminen'.
Yleinen kehittämishanke	Julkisesti osarahoitettu kehittämishanke, jonka hyödynsaaja on joukko ihmisiä ja/tai yrityksiä. Kts. myös 'Yleishyödyllisyys' ja 'Osarahoitus'.
Yleishyödyllisyys	Tietty toimenpide on yleishyödyllinen, kun siitä saatava hyöty kohdentuu laajemmalle kuin vain yksittäiselle ihmiselle tai yritykselle. Kts. myös 'Yleinen kehittämishanke'.
Yrityshanke	Julkisesti osarahoitettu kehittämistoimenpide, jonka hyödynsaaja on yksittäinen yritys. Kts. myös 'Yritystuki' 'Osarahoitus' ja "Riippumattomuus".
Yritysryhmähanke	Hanke, joka sisältää useita yrityshankkeita. Hanke sisältää tiettyjen yritysten kehittämistoimenpiteitä, joita osarahoitetaan yritystuen kehittämistukena. Kts. myös 'Yrityshanke' ja 'Yritystuki'.
Yritystuki	Julkinen osarahoitus yksittäisen yrityksen kehittämistoimenpiteisiin. Tuki jaotellaan investointitukeen, kehittämistukeen ja käynnistystukeen. Kts. myös 'Osarahoitus'.

9. LIITTEET JA VIITTAUKSET

9.1. Liitteet

- 9.1.1. Liite 1. Julkaisu ”Uudenmaan maaseutuyritysstrategia vuoteen 2012”
- 9.1.2. Liite 2. ”Esimerkkejä maaseutujaostoissa linjattavista asioista yritystukien kohdentamisessa ohjelmakaudella 2007 - 2013 (luonnos)”
- 9.1.3. Liite 3. ”Kuntakartta ”Uudenmaan kuntien työpaikkarakenne vuonna 2003, maa- ja metsätalouden osuus”
- 9.1.4. Liite 4. ”Kuntakartta ”Maaseututyypit ohjelmakaudella 2000-2006”
- 9.1.5. Liite 5. ”Kuntakartta ” Suomen maaseututyypit 2006, ohjelmakausi 2007-2013”
- 9.1.6. Liite 6. ”Juloksen rahoituksen alueellinen jakautuminen toimintalinjoittain ja toimenpiteittäin Uudenmaan alueella 2007-2013 (alustava)”
- 9.1.7. Liite 7. ”Arvio alueellisen ohjelman kokonaisrahoituksesta toimenpiteittäin (alustava)”
- 9.1.8. Liite 8. ”Uudenmaan alueellisessa maaseudunkehittämissuohjelmassa mukana olevat rahoitusyksikön kautta rahoitettavat toimenpiteet, käytettävät tukimuodot ja enimmäistukitasot” (alustava)
- 9.1.9. Liite 9. Häme-Uudenmaan Metsäohjelma 2006 – 2010
- 9.1.10. Liite 10. Kustens regionala skogprogram 2006 – 2010
- 9.1.11. Liite 11. Uudenmaan maaseutuohjelman indikaattorit

9.2. Viittaukset

- Viittaus 1. Paikallinen kehittämissuohjelma ”Projektum II, Itä-Uudenmaan maaseudun kehittämissuohjelma 2007-2013”
Tekijä: Idässä Itää ry – Gro i Öst rf
Internet: <http://www.iupomo.info/muut%20tiedostot/nettiversio.doc>
Alue: Lapinjärvi, Liljendal, Loviisa, Myrskylä, Pernaja, Porvoo, Pukkila, Ruotsinpyhtää ja Sipoo (+ 1 kunta Hämeen puolelta: Artjärvi).
- Viittaus 2. Paikallinen kehittämissuohjelma ”Kaupunkimaaseudun henki”
Tekijä: Keski-sen Uudenmaan Kehittämissuohdistys KEHU ry
Internet: www.kehu.fi
Alue: Espoo, Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi, Tuusula ja Vantaa.
- Viittaus 3. Paikallinen kehittämissuohjelma ”Hiiden talkoot II”
Tekijä: Länsi-Uudenmaan Kehitys LUKE ry
Internet: www.luke.fi
Alue: Karkkila, Lohja ja Vihti.
- Viittaus 4. Paikallinen kehittämissuohjelma ”SAMPo ry:n kehittämissuohjelma vuosille 2007-2013” (ohjelman nimi tarkentuu myöhemmin)
Tekijä: Maaseudun kehittämissuohdistys SAMPo ry

- Internet: www.pornainen.fi/sampory
Alue: Askola, Mäntsälä ja Pornainen.
- Viittaus 5. Paikallinen kehittämisohjelma "Paikallinen kehittämisohjelma Länsi-Uudellemaalle 2007 - 2013" (ohjelman nimi tarkentuu myöhemmin)
Tekijä: Pomoväst rf
Internet: www.pomovast.fi
- Viittaus 6. Paikallinen kehittämisohjelma "Muurit silloiksi II" (ohjelman nimi tarkentuu myöhemmin)
Tekijä: Lounais-Suomen Maaseudun Kehittämissyhdystys ry
Internet: www.lounais-suomenmaaseudunkehittamisyhdistys.fi
Alue: Karjalohja, Sammatti ja Nummi-Pusula (+ 8 kuntaa Varsinais-Suomen puolelta: Halikko, Kiikala, Kisko, Muurla, Perniö, Pertteli, Salo ja Suomusjärvi).
- Viittaus 7. Paikallinen kehittämisohjelma "YliSetin ohjelma vuosille 2007-2013" (ohjelman nimi tarkentuu myöhemmin)
Tekijä: Hyvinkään-Riihimäen Seudun Yhteistoimintayhdistys ry YliSet
Internet: www.yliset.net
Alue: Hyvinkää (+ 3 kuntaa Hämeen puolelta: Hausjärvi, Loppi ja Riihimäki).
- Viittaus 8. Julkaisu "Hevosalan investointitarpeet ja yrittäjyyden muutokset lähitulevaisuudessa –selvityksen keskeiset tulokset, Laurea ammattikorkeakoulu 2005".
Internet: www.hevosyrittaja.fi
- Viittaus 9. Alueellinen metsäohjelma
Internet: <http://www.metsavastaa.net/index.cfm?docID=2679>
- Viittaus 10. Uudenmaan ympäristöohjelma
Internet: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=17285&lan=fi>
- Viittaus 11. Sisäasianministeriön julkaisu 1/2003 Saaristo-ohjelma 2003 - 2006, Saaret, järvet, joet ja rantavyöhyke aluekehitystekijöinä.